

**SAUGA PÕHIKOOI ÕPPEKAVA
ÜLDOSA**

SISUKORD

1	PEATÜKK.....	4
1.1	ÜLDSÄTTED	4
2	PEATÜKK.....	6
2.1	PÕHIHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED. KOOLI PÕHIVÄÄRTUSED.....	6
2.1.1	Sauga Põhikooli alusväärtused ja põhiväärtused	6
2.2	ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID.....	9
2.2.1	Sauga Põhikooli sihiseade.....	9
2.2.2	Pädevuste kujundamine	11
2.3	ÕPPIMISE KÄSITUS JA ÕPIKESKKOND.....	23
2.3.1	Õppimise käsitus.....	23
2.3.2	Õppekeskkond.....	25
2.4	I KOOLIASTE (1.-3.KLASS)	26
2.4.1	I kooliastmes taotletavad pädevused Sauga Põhikoolis.....	26
2.4.2	Õppe ja kasvatuse rõhuasetused I kooliastmes	28
2.5	II KOOLIASTE (4.-6. KLASS).....	28
2.5.1	II kooliastme pädevused	28
2.5.2	Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II kooliastmes.....	30
2.6	III KOOLIASTE (7.-9.KLASS).....	30
2.6.1	III kooliastme pädevused	30
2.6.2	Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III kooliastmes Sauga Põhikoolis.....	31
2.7	ÕPPEKORRALDUS.....	32
2.7.1	Läbivad teemad Sauga Põhikoolis.....	32
2.8	Õppe ja kasvatuse korralduse alused Sauga Põhikoolis.....	50
2.8.1	Tunnijaotusplaan.....	50
2.8.2	Õpilase ja vanema teavitamine ning nõustamine Sauga Põhikoolis.....	54
2.8.3	Hariduslike erivajadustega õpilased	55
2.9	Hindamine ning klassi ja põhikooli lõpetamise kord Sauga Põhikoolis	59
2.9.1	Hindamine.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
3	PEATÜKK.....	60
3.1	III KOOLIASTME LÄBIVATEST TEEMADEST LÄHTUVA VÕI ÕPPEAINEID LÕIMIVA LOOVTÖÖ KORRALDAMISE PÕHIMÕTTED NING TEMAATILISED RÕHUASETUSED	60
3.1.1	Loovtöö korraldus III kooliastmes.....	60
4	PEATÜKK.....	62
4.1	KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUSE PÕHIMÕTTED.....	62
5	PEATÜKK.....	64
5.1	LÕIMINGU PÕHIMÕTTED PÕHIKOO LIS.....	64
6	PEATÜKK.....	66
6.1	ÜLEKOO LILISTE JA KOOLIDEVAHELISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED.....	66
7	PEATÜKK.....	68

7.1	LIIKLUSKASVATUSE TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE MAHT	68
8	PEATÜKK.....	70
8.1	ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED.....	70
9	PEATÜKK.....	70
9.1	KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	70

1 PEATÜKK

1.1 ÜLDSÄTTED

Sauga Põhikooli õppekava kehtestatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 15 lg 2, Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riikliku õppekava“ § 24 lg 3 alusel.

Kooli õppekava on kooli **õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument**.

Kuna Sauga Põhikool on munitsipaalkool, mis viib ellu riiklikku hariduspoliitikat, on õppekava koostamisel kool lähtunud riiklikust õppekavast ja õppekava arendusmeeskondade kokkuleppes õppekava kohta, arvestades vajadusi, lastevanemate ja õpilaste soove ning vaimseid ja materiaalseid ressursse.

Sauga Põhikooli õppekava **määrab** kindlaks kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, oodatavad õpitulemused, hindamise tingimused ja korra, õppekava põhimõtted, omandatavad pädevused, nõuded õppe ja kasvatuse korraldusele, nõuded kooliastmetele ja kooli lõpetamiseks, kohustuslikud- ja valikained ning tunnijaotusplaani.

Õppekava **ülesanne** on toetada kõigi õpilaste arengut, arvestades nende erivajadusi, kultuuritraditsioone ning õpilaste rahvuslikku identiteeti.

Õppekava on **väljundipõhine**, st et rõhuasetus on õpilaste poolt õppimise kaudu õppeprotsessi lõpuks omandatavate õpitulemuste/pädevuste omandamisel ja nende hindamisel. Õppeprotsessi kirjeldamine toimub õpetaja töökava tasandil.

Õpetaja planeerib oma tööd igal õppeaastal õppekava üldosa ja ainekava alusel kõikidele klassidele, kus ta õpetab. Klassi töökavas täpsustatakse kooli ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, kasutatavat õppekirjandust ja -materjale ning õpetajatevahelist koostööd.

Koolis lähtutakse põhimõttest, et õppekavas esitatud teemadele pühendatakse arvestatav hulk aega, lähenedes teemale mitmetel viisidel nii, et õpilased õpivad õpitut kasutama mitmetes situatsioonides. Õpilastel lastakse demonstreerida õpitut võimalikult erinevates olukordades ja antakse soorituste kohta tagasisidet tuues välja õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning andes soovitusi edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpitulemuse omandamist.

Õppekava koosneb üldosast ja lisadest. Lisades esitatakse valdkonniti koondatud ainekavad ning läbivate teemade kavad.

Üldosas esitatakse:

1. kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ning põhimõtted;
2. kooli tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti, valikainete loend;
3. läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted; lõimingu põhimõtted; III kooliastme läbivatest teemadest või õppeaineid lõimiva loovtöö korraldamise põhimõtted;
4. ülekooliliste, koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted;
5. õppe ja kasvatuse korraldus ning ajakasutus;
6. hindamise korraldus;
7. õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
8. hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted;
9. karjääriteenuste korraldus;
10. õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
11. kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Ainekavades esitatakse ainevaldkonnad (valdkonnapädevus, ainevaldkonna ained, ainevaldkonna kirjeldus) ning kooliastmeti sinna kuuluvate ainete

1. üldalused
2. õppe ja kasvatuse eesmärgid
3. õppeaine kirjeldus
4. õpitulemused
5. õppesisu
6. õppetegevus, füüsiline õpikeskkond
7. hindamine
8. läbivate teemade kava

Sauga Põhikooli kooliastmed on järgmised:

- I kooliaste – 1.–3. klass;
- II kooliaste – 4.–6. klass;
- III kooliaste – 7.–9. klass;

Sauga Põhikooli õppekava koosneb:

1. **Üldosast**, mille **sisu** on **mõjutatud** ühiskonnas valitsevatest väärtustest ning **määratleb**, millises ühiskonnas me tahame elada ja **kirjeldab**, milliseid pädevusi peetakse lõpetaja puhul ootuspäraseks ja heaks.
2. **Ainekavadest**, mis on esitatud klassiti.

Sauga Põhikooli visioon:

Sauga Põhikool on parim kool õpilase arendamiseks: lapsesõbralik, nõudlik, teotahteline, meeldiva töökeskkonna ja mikrokliimaga kaasaegne õppe- ja kasvatusasutus.

2 PEATÜKK

2.1 PÕHIHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED. KOOLI PÕHIVÄÄRTUSED

2.1.1 Sauga Põhikooli alusväärtused ja põhiväärtused

Alusväärtused ja põhiväärtused on seatud kõigile Sauga Põhikoolis tegutsevatele inimestele – nii õpetajatele, õppijatele kui koolis töötavatele teistele inimestele

(1) Sauga Põhikoolis **toetatakse** võrdsel määral õpilase **vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalsel ja emotsionaalsel arengut**. Sauga Põhikool **loob tingimused** õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

(2) Sauga Põhikool **kujundab** väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

(3) **Alusväärtustena tähtsustatakse** Sauga Põhikoolis **üldinimlikke väärtusi**:

ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu

ühiskondlikke väärtusi:

vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus

(4) Uue põlvkonna **sotsialiseerumine rajaneb** eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühisväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul. Tugeva põhiharidusega inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

(5) **Sauga kooli põhiväärtusena tähtsustatakse:**

1. **loovust**;

Sauga Põhikool väärtustab:

- aktiivset ja paindlikku ellusuhtumist;
- oskust teistega koos tulemuslikult töötada;
- võimet lahendada keerulisi ja enneolematuid olukordi originaalselt kõigis eluvaldkondades;
- võimet genereerida innovaatilisi ideid ning võimet teostada ideed reaalsuses;
- uusi ideid, tooteid ja kunstiteoseid;
- avastamisrõõmu, kogemist, elevust, säravaid silmi;
- mõtlemise voolavust – ideede, lahenduste rohkust mingile olukorrale, küsimusele, probleemile vastust otsides;
- rikastava ja arendava keskkonna loomist õpilaste toetamiseks looval arenguteel;
- igava ja ühetoonilise ülesande ilmestamist millegagi, mis muudab selle tegevuse sisu õpilase jaoks huvitavamaks

2. õppimist;

Sauga Põhikool väärtustab:

- aktiivset, isiklikult juhitud õppimist,
- eesmärgiga teadmiste omandamist (enda jaoks eesmärkide sõnastamine, planeerimine, seoste leidmine eesmärkide ja praktilise tegevuse vahel, efektiivne tagasiside õppijale, sooritus tagasiside baasil-suureneb oskus tagasiside abil oma tegevust vajalikus suunas viia, püstitatud eesmärgini jõudmine);
- ise avastamist, mitte teiste sõnadest õppimist;
- õuesõpet-õppimist läbi erinevate meelte;
- koosõppimist-paaritööd, rühmatööd, ajurünnakut, rollimänge, õppekäike;
- õpetades õppimist;
- innovaatilisi ehk uuenevaid õppimisviise;

- õppimist kui elustiili, mis teeb õnnelikuks ja tõstab enesehinnangut;
- selle õppimist ja harjutamist erilise tähelepanuga, milles tahetakse saavutada täiust;
- uute oskuste ja teadmiste omandamist kolleegidelt, kaasõpilastelt, kogemustest
- pidevat arengut enesetäiendamise ja lugemise kaudu

3. meeskonnatööd;

Sauga Põhikool väärtustab:

- paljude inimeste tööd **ühiste eesmärkide** nimel, mis on koos vastu võetud ja aktsepteeritud;
- ühiseid **väärtusi** ja **norme** meeskonnas tegutsemiseks;
- erinevate **rollide** teadvustamist meeskonnatöös;
- meeskonnatöös **usalduse** tähtsuse tunnetamist läbi praktiliste ülesannete;
- suutlikkust jääda püsima stressi tekitavates olukordades-meeskond ei tohiks laguneda ka ekstreemsetes olukordades;
- meeskonnaliikmete üksteise ärakuulamist ning julgust teha ettepanekuid;
- lahkhelide puhul probleemide avameelset arutelu ning lahenduste leidmist
- avameelset kriitikat, mis ei ole suunatud inimesele;
- selgelt jagatud ülesandeid meeskonnaliikmete vahel ning igäühe vastutust kanda nende eest hoolt;
- meeskonna teadlikku tegutsemist-regulaarselt vaadatakse üle töötulemused ning võimalused, kuidas edasi tegutseda parima saavutamiseks

4. kindlustunnet/turvalisust;

Sauga Põhikool väärtustab:

- koolis keskkonda, kuhu õpilane, õpetaja ja koolitöötaja tulevad rõõmuga, kus nad tunnevad ja saavad: elamusi, armastust, uusi teadmisi, üksteist austavat suhtumist, piisavalt liikumist, loovat ellusuhtumist;
- õpilaste, õpetajate ja koolitöötajate kaastundlikkust, sõbralikkust, positiivsust, hoolitsevust, distsiplineeritust, koostööle suunatud käitumist, enesekehtestamisvõimelisust, loovust, tasakaalukust, kõrget eetikat, tolerantsust, sallivust, paindlikkust, avameelsust, uudishimulikkust;
- õpilase ja õpetaja tegutsemist kiusamise ja vägivalla miinimumini viimise nimel;
- huvitavaid ja vaheldust toovaid tegevusi;
- avarat tegevusruumi ja rahulikku töötempot;
- õpetajate ja õpilaste individuaalsete võimete, oskuste ja teadmiste kasutamist õppe- ja kasvatustöös
- võimalust teha midagi olulist ja tunnustust väärivat ning tunnustust edu korral;
- juurdepääsu informatsioonile;
- kaasatust otsuste tegemisele;
- käitumiseeskirju klassis ning stabiilset tegutsemiskeskonda;
- koolist saadavat toetust, nõu ja abi õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel lapsevanematele;
- tihedat tööd peredega, perede kaasamist

2.2 ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

2.2.1 Sauga Põhikooli sihiseade

(1) Sauga Põhikoolil on nii **hariv kui ka kasvatav ülesanne**. Kool **aitab kaasa** õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.

(2) Sauga Põhikoolis on **õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada** õpilase **eakohane** tunnetuslik, kõlbline, füüsiline ja sotsiaalne **areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine**.

(3) Sauga Põhikooli **ülesanne on luua** õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav **õpikeskkond**, mis **toetab** tema **õpihimu** ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, **loovat eneseväljendust** ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.

(4) **ISIKSUS** Sauga Põhikoolis **luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena**, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes on eneseteadlik ning suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.

EETIKA JA KÕLBLUS Sauga Põhikool **toetab** põhiliste **väärtushoiakute kujunemist**. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest.

(5) **VASTUTUS** Sauga Põhikool **õpetab** õpilasel **oma huvisid, kalduvusi ja võimeid hindama ja analüüsima** ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Sauga Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

(6) **ERKSUS, UUDISHIMU, AVATUS** Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste vastu **huvitatuse tõstmine ja omandamine** toimub kogu kooli õppe- ja kasvatustsükli, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

Meie kooli missioon: Avatud, elulähedane paindlik maakool, aitame põhiharidust omandada kõikidel õpilastel.

Kasutame diferentseeritud õppekavasid erinevate võimetega õppijate arendamiseks.

(7) Sauga Põhikool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamisele.

KOOLI ERIPÄRA: Tunda põhjalikult ka naaberriikide eripära ning alustada inglise keele õpinguid juba esimesest klassist alates. Teha tutvust erinevate maade kultuuridega läbi rahvusvaheliste projektide.

2.2.2 Pädevuste kujundamine

(1) **Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum**, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida. Pädevused jagunevad **üld-, valdkonna- ja õppeainepädevusteks**.

(2) **Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused**, mis on väga olulised täisväärtuslikuks inimeseks ja kodanikuks kasvamisel.

Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka **tunni- ja koolivälises tegevuses** ning nende kujunemist jälgitakse ja **suunatakse õpetajate ning kooli ja kodu ühistöös**.

(3) Õppekava **taotleb õpilastel 8 üldpädevuse kujunemist:**

1) väärtuspädevus;

Väärtuspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast;
- tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.

Õppeainete kaudu väärtuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Teab, et keel on rahvuskultuuri kandja ning keeleoskus on inimese identiteedi tähtis osa.
- Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure.
- Teab eri maade ja ajastute teadlaste töid.
- Omab tervikülevaadet looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale.
- Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi.
- Omab kultuuriteadmisi.
- Mõistab ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana.
- Saab aru, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada.

Oskuse tasand

- Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse.
- Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripäradest.
- Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega.

- On püsiv, sihikindel ja täpne.
- Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtustest.
- Põhjustab oma valikuid.
- Seisab vastu kesksete normide rikkumisele.
- Hindab erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi.
- Kujundab ja põhjustab oma arvamusi.
- Teeb põhjustatud valikuid tervisekäitumises.

Suhtumise tasand

- Loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel on kujunenud kõlblised ja esteetilis-emotsionaalsed väärtused ning kultuuriväärtused.
- Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust.
- Suhtub sallivalt erinevate võimetega õpilastesse.
- On kujunenud positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, huvi loodusteaduste kui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu.
- Teadvustab loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust.
- Väärtustab jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi.
- On kujunenud tervislikud eluviisid.
- Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
- Mõistab väärtussüsteeme ning elab kooskõlas mõtete, sõnade ja tunnetega.
- On suutlik enda heaolu kõrval teistega arvestama.
- On kujunenud eetilised ja esteetiliselt väärtushoiakud kunstiteoste ja kunstisündmuste analüüsimise kaudu.
- Teadvustab kunste eneseväljenduse vahendina.
- Austab autorsust.
- Suhtub teadlikult ja kriitiliselt erinevatesse infokanalitesse.
- Arvestab arvamuste ja ideede paljusust.
- Tunneb tööõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.
- Tähtsustab tervist ning jätkusuutlikku eluviisi.
- Austab loodust ning inimeste loodud materiaalseid väärtusi.
- Suhtumine oma kaaslastesse on abivalmis ja sõbralik.
- Tähtsustab ausa mängu põhimõtteid sportlikes tegevustes, kujunedes kõlbliseks isiksuseks.

2) sotsiaalne pädevus;

Sotsiaalne pädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;

- teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid;
- teha erinevates situatsioonides koostööd teiste inimestega;
- aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

Õppeainete kaudu sotsiaalse pädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- On avara maailmapildiga ja omab ettekujutust inimsuhetest.
- Teab õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.
- Teadvustab kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme.
- On teadvustanud inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Oskuse tasand

- Suhtleb suuliselt ja kirjalikult.
- Arvestab suhtluspartneriga. Valib sobiva käitumisviisi.
- Esitab oma seisukohti ja põhjendab neid.
- Arenenud on koostööoskused.
- Oskab hinnata inimtegevuse mõju looduskeskkonnale.
- Oskus leida kohalikele ja globaalsetele keskkonnaprobleemidele lahendusi.
- Lahendab dilemmaprobleeme, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
- On koostöövalmidus.
- Kaitseb oma seisukohti.
- Peab lugu teiste arvamusest.
- Tegutseb juhtides teadlikult ja jätkusuutlikult nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.
- On viisakas, tähelepanelik, abivalmis ja salliva suhtumisega kaaslastesse.
- Aktsepteerib erinevusi, arvestab esinevustega suhtlemisel.
- Oskab ennast kehtestada.

Suhtumise tasand

- On vastutustundlik ühiskonna ja kaaskodanike ees.
- Väärtustab üksteise toetamist.
- On kujunenud kultuuriline ühtsustunne.

3) enesemääratluspädevus;

Enesemääratluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi;

- järgida terveid eluviise;
- leida lahendusi iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvatele ning inimsuhetes tekkivatele probleemidele.

Õppeainete kaudu enesemääratluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Mõistab ennast.
- Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
- Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest.
- Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumistega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte.
- Tunneb oma huve ja võimeid ning omab positiivset enesehinnangut.

Oskuse tasand

- Arutab eakohaseid probleeme, väljendab oma seisukohti ja otsib lahendusi, sh loovtöodes.
- Osaleb projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
- Töötab iseseisvalt.
- Hindab ja arendab oma võimeid.
- Suudab mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse.
- Suudab järgida tervislikke eluviise.
- Suudab lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
- Analüüsib ennast, võtab ja saab tagasisidet.
- Oskab hinnata oma kehalisi võimeid ning omab valmisolekut neid arendada.
- Suudab jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida terveid eluviise ning vältida ohuolukordi.

Suhtumise tasand

- On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus.
- On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet.
- On integreerunud noorte nüüdisühiskonda ja väljendab oma identiteeti loomingus.

4) õpipädevus;

Õpipädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet;
- planeerida õppimist ning seda plaani järgida;

- kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades;
- analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust.

Õppeainete kaudu õpipädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Tunneb õpitut sügavuti ja saab kõigest aru.

Oskuse tasand

- On arenenud kuulamis- ja lugemisoskus.
- Mõistab eri liiki tekste.
- Eristab fakte ja arvamusi.
- Hangib eri allikatest teavet ja kasutab seda kriitiliselt.
- Koostab eri liiki tekste.
- Kujundab ja sõnastab oma arvamust.
- Teeb eneserefleksiooni.
- Analüüsib õpitut teadmisi ja oskusi.
- Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
- Üldistab ja kasutab analoogiat (kannab õpitut teadmisi üle sobivasse konteksti).
- Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või vaatlusi ning teeb kokkuvõtteid.
- IKT-põhises õpikeskkonnas võtab kiirelt ja individualiseeritud tagasisidet.
- Suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet.
- Planeerib õppimist.
- Kasutab õpitut erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
- Analüüsib ennast ning suudab eneseanalüüsi põhjal kavandada oma edasiõppimist.
- Teadvustab ja kasutab oma õpistiili.
- Hangib vajaminevat infot, analüüsib seda ja tõlgendab.
- Kasutab õpitut uudsetes situatsioonides.
- Loob ise jõukohaseid ülesandeid.
- Kontrollib oma valikute sobivust.
- Katsetab uusi oskusi.
- Harjutab järjekindalt.
- Analüüsib ennast.
- On oma õpitegevuse juht.
- Näeb ja analüüsib tehnoloogia seost erinevate teadmistega ning kogeb õpitu vajalikkust praktikas.
- Korraldab tööd iseseisvalt alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi

valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuste analüüsiga.

- Suutlikkus probleeme märgata ning lahendada.
- Analüüsib ja hindab oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset ning kavandab meetmeid nende täiustamiseks.

Suhtumise tasand

- On arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.
- Hindab ja arendab oma võimeid ning juhib oma õppimist.
- On huvi liikumise/sportimise vastu.
- Õpib uusi ja sobivaid liikumisviise.

5) suhtluspädevus;

Suhtluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada;
- lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;
- kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;
- väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Õppeainete kaudu suhtluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Teab sõnavara loetu mõistmiseks ja enda arusaadavaks tegemiseks.

Oskuse tasand

Väljendab ennast, mõistab teksti ja loob teksti.

Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.

Sõnastab hüpoteese ja teoreeme.

Vormistab ülesande lahenduse.

Mõistab teksti: eristab olulist ebaolulisest ja otsib välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot.

Mõistab infot esitatuna erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).

Suutlikkus infot seostada ja edastada.

Suutlikkus formaliseerida tavakeeles esitatud infot ja vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.

Otsib loodusteaduslikku infot erinevatest allikatest, sh internetist ning analüüsileitud teavet ja hindab selle tõepärasust.

Vormistab korrektselt vaatlus- ja katsetulemused.

Esitab kokkuvõtted kirjalikult ja suuliselt

Kasutab teadusharule iseloomulikke mõisteid ja sümboleid korrektselt nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetse igapäevases kontekstis.

Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades.
Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
Kirjutab eri liike tekste.
Kasutab kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
Räägib kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni.
Esitleb oma töid.
Võrdleb ja kaitseb aruteludes erinevaid seisukohti.
Kasutab ainealast oskussõnavara.
Mõistab teabetekste.
Kasutab mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut).
Kasutab kunstile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlgib“ sõnumeid ühest keelest teise.
Arvestab teistega, aitab vajaduse korral teisi.
On kogenud koos töötamise eeliseid.
Analüüsib oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.
Kasutab oskussõnavara.
On eneseväljendusoskus.
Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste.

Suhtumise tasand

Väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.

6) matemaatikapädevus;

Matemaatikapädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.

Õppeainete kaudu matemaatikapädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid.

Oskuse tasand

Arvutab võõrkeeles ja suudab teha sisseoste võõrkeeles.

Uurib ning esitab katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena, analüüsib neid, leiab omavahelisi seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.

Koostab ja analüüsib arvjooniseid, esitades eri objekte ja protsesse, neid võrreldes ning omavahel seostades.

Ülesandeid lahendades kasutab matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.

Sõnastab probleeme, arutleb lahenduste üle, põhjendab valikuid ja analüüsib tulemusi.

Analüüsib kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne.).
Võrdleb ja liigitab erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutab sümboleid.
Analüüsib sporditehnilisi oskuseid.
Selgitab kehalise töövõime näitajaid ja sporditulemuste dünaamikat.

Suhtumise tasand

On huvi matemaatika vastu, mõistab matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

7) ettevõtlikkuspädevus;

Ettevõtlikkuspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi;
- seada eesmärged ja neid ellu viia;
- korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest;
- reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske.

Õppeainete kaudu ettevõtlikkuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Omab ülevaadet loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutustest ja ettevõtetest.

Tunneb kunstivaldkonnaga seotud elukutseid ning institutsioone.

Oskuse tasand

Meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilase igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamine, seisukohavõtt ja lahenduste otsimine, sh loovtöös.

Osaleb projektides, mis eeldavad omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Viib ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate eaa- ja mõttekaaslastega.

Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastab hüpoteesi ning otsib ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks.

Oskab näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust.

Uurib objekti erinevate parameetrite põhjustatud muutusi, hindab oma riske ja toimib arukalt.

Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusteid, mõtleb paindlikult ning genereerib ideid.

Arutleb loodusainete rakendusteaduslikel teemadel, kus ilmnevad abstraktsete teadusfaktide ja -teooriate igapäevaelulised väljundid.

Planeerib süsteemselt katseid ja vaatlusi ning analüüsib tulemusi.

Lahendab keskkonnaga seotud dilemmasid ja teeb pädevaid otsuseid, mis lisaks

teaduslikele seisukohtadele arvestavad sotsiaalseid aspekte.

Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi.

Püstitab eesmärged, genereerib ideid ning teostab neid.

Ideede teostamiseks valib sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Katsetab ideede väljendamist ja esitlemist erineval moel.

Valib leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutab oma tugevaid külgi.

Planeerib oma tegevust, võtab vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuste eest.

Valmistab toode ideest kuni eseme valmimiseni.

Viib ideid ellu mitmesuguste ettevõtlusmodelite (üksikisiku tasandil toote disaini loomine, valmistamine ja müük; meeskonnatööna näiteks ajutise kohviku rajamine koolis, mingi toote kavandamine ning selle valmistamise organiseerimine klassis) kaudu.

Näeb probleeme ja leiab lahendusi.

Seab eesmärged, genereerib ideid ning leiab sobivaid vahendeid ja meetodeid nende teostamiseks.

Analüüsib oma kehaliste võimete ja liigutusoskuste taset, kavandab tegevusi ning tegutseb sihipäraselt tervise tugevdamise ja töövõime parandamise nimel.

On toimetulekuoskus ja riskeerimisjulge.

Suhtumise tasand

On kujunenud vastutustunne.

On enesekindel ja julge.

On initsiatiivikas ja võtab vastutust.

Teeb eesmärkide saavutamiseks koostööd.

Viib tegevused lõpuni, reageerib paindlikult muutustele, võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.

Väärtustab uuenduslikke ja loovaid lahendusi.

Avatud loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele.

8) digipädevus

Digipädevus on suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle ajakohasust ja usaldusväarsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sealhulgas tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Rõhuasetused koolitõtajate tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele

Väärtuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Alusväärtused on igapäevaselt kõigile kättesaadavad, neid järgitakse tegevuste kavandamisel ning erinevaid töövorme kasutades arutatakse õpilastega alusväärtuste üle.
- Õpetajad arutavad tundides õpilastele eakohaselt päevakajalisi sündmusi või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevaid aktuaalseid küsimusi. Arutelusid läbi viies õpetaja käsitleb mingi sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke, demonstreerides teatud mõtteviisi: igal nähtusel on mitu põhjendust, igal sündmusel on vähemalt mitu tõlgendust, igal seisukohal on vähemalt üks vastandseisukoht.
- Koolis keskendutakse teiste loomingu väärtustamisele eelkõige õpilaste suutlikkuse kujundamise kaudu vältida plagiaati kirjalike tööde koostamisel. Korrekse viitamissüsteemi kasutamist kirjalikes töödes jälgivad kõik õpetajad alates juba esimesest kooliastmest.
- Koolis kujundatakse õpilaste ilumeelt ühelt poolt koolis valitseva esteetilise õppekeskkonna kaudu. Teisalt järgitakse põhimõtet: esitatavad kirjalikud tööd peavad alati olema korrektselt ja esteetiliselt vormistatud.

Sotsiaalse pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Vastutustunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Kokkulepete saavutamine tähendab osapoolte ärakuulamist ja teineteisega arvestamist (selle mõistmist, kas kokkulepet on võimalik täita) ning kõigi osapoolte kokkuleppega nõustumist. Oluline roll on selle juures õpetajatel asjakohases suhtlemises ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindluses kokkulepetest kinnipidamist jälgida.
- Demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu. Õppeprotsessi kavandamine on avalik, st õpilasel on õigus teada, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Kõik muutused õppeprotsessi käigus arutatakse õpilastega läbi. Välistatud on ootamatud kokkuvõtvad hindamised.
- Õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena, õpetajad võtavad poolaasta või õppeteema lõpus neilt tagasisidet õppeprotsessi läbiviimise kohta.
- Kehtestatud reeglite järgimisel näitavad õpetajad õpilastele ise eeskujut. Õpilastelt ei nõuta reeglite täitmist, mida õpetaja ise ei täida. Näiteks, kuna õpilastelt nõutakse täpsust tundi tulekul, siis tundi ei hiline ka õpetajad.
- Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisele meeskonnas töötamisel. Kui õpetaja on planeerinud õppemeetodina kasutada rühmatööd, siis peale selle läbiviimist järgneb peale rühmatöö tulemuste arutelu ka arutelu rühma kui meeskonna toimimise teemal ning tehakse järeldused edaspidiseks.

Enesemääratluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes kasutatakse kujundava hindamise raames õpilaste enesehindamist, mille käigus õpilased õpivad määratlema enda tugevaid ja nõrku külgi ning kavandama parendustegevusi.
- Õpilastega läbiviidavad arenguveestlused võiksid põhineda õpilaste eneseanalüüsil, mille aluseks on õpimapp. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet õpetajalt ja kaasõpilastelt.
- Kõikide õpilaste poolt koostatud kirjalikud tööd sisaldavad kirjalikku tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teadaolevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaaslastelt või ka eneseanalüüsi korras.

Õpipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi, funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest ja internetist. **Õpikuid käsitletakse koolis ühe teatmeteose liigina. Järgitakse põhimõtet, et õpitulemuste saavutatuse kontrollimisel võivad õpilased, sõltuvalt õpitulemusest, kasutada vajalikke abimaterjale või vahendeid.**
- Õpiraskuste esinemisel koostatakse esmase õpiabimeetmena õpilase ja õpetaja koostöös õpilasele individuaalne arenguplaan raskustest ülesaamiseks. Individuaalne arenguplaan on õpilase ja õpetaja vabatahtlik kokkulepe ja on suunatud õpetaja konsultatsioonija tulemuslikumaks ärakasutamiseks.

Suhtluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides klassiruumides ja õppetundides on võimalik kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni. Õpetajad suunavad õpilasi neid järjekindlat kasutama.
- Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse kujunemisele. Järgitakse printsiipi: õpilane peab saama enne esinemist õpetajapoolset juhendamist ning peale esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilased on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna õpetaja on suutnud luua. Õpilasi ei peaks panema vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.
- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

Matemaatikapädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid) kasutamisele oma aines. Eraldi pööravad kõik õpetajad tähelepanu oma ainele ja õpilaste vanusest tulenevalt statistiliste andmetöötluse erinevatele meetoditele.

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu õppeaines sisemiste seoste nägemisele ja esiletoomisele. Selleks võiksid õpetajad kasutada mõistekaardi meetodit.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad stimuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitud teadmisi ja oskusi rakendada.
- Õppeprotsessis kavandatakse ühe aine piires kui ka õppeainete vahelisi projektipõhiseid õppemeetodeid, kus õpilased peavad meeskonnana saavutama tulemused.
- Tunnivälised üritused kavandatakse projektipõhisena, kuhu kaastakse õpilased ning järgitakse kõiki projektijuhtimise reegleid.

Digipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Õppida erinevaid digivahendeid.
- Õppetundides kasutada digivahendeid ühe õppetöö osana.
- Suhelda nii üksteisega kui ka õpetajatega digivahendite vahendusel, ka erinevates digikeskkondades.

(4) Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad **ainevaldkonna**. Ainevaldkonna peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujunemine, mida toetavad õppeainete eesmärgid ja õpitulemused. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad ka teiste ainevaldkondade õppeained ning tunni- ja kooliväline tegevus.

(5) Sauga Põhikooli õppekavas on järgmised ainevaldkonnad:

- 1) eesti keel ja kirjandus;
- 2) võõrkeeled;
- 3) matemaatika;
- 4) loodusained;
- 5) sotsiaalsained;
- 6) kunstiained;
- 7) tehnoloogia;
- 8) kehaline kasvatus.

(6) Sauga Põhikooli ainekavades esitatakse kooliastmete õpitulemused ja teemade käsitus klassiti. Õpitulemused toetavad valdkonnapädevuste kujunemist.

Väärtushoiakuid väljendavaid õpitulemusi numbriliselt ei hinnata, vaid antakse nende saavutatuse kohta õpilasele sõnalist tagasisidet.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et **Sauga Põhikooli õpetuse ja kasvatuse üldeesmärk on toetada** õpilase mitmekülgset arengut ja võimetekohast hariduse omandamist ning aidata kaasa **ISIKSUSE kujunemisele, kes:**

1. **usub iseendasse** ja on tuleviku suhtes optimistlik
2. **kujundab** oma **ideaale**, **püstitab** endale lühi- ja pikemaajalisi **eesmärke**, tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib iseend ja oma käitumist ning **võtab endale vastutuse** oma tegude eest;
3. teeb **põhjendatud valikuid** oma **edasise haridus- ja elutee suhtes**, kasutades vajadusel asjakohast nõu ja abi;
4. **õpib elukestvalt** ja arendab asjatundlikkust erinevates eluvaldkondades;
5. **suhtub lugupidavalt kõikidesse inimestesse** vaatamata nende individuaalsetele, sooliste, kultuurilistele ja muudele erinevustele, oskab neid erinevusi arvesse võtta;
6. **mõistab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone**,
7. **seisab vastu** humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele, ei allu manipuleerimisele;
8. **tunneb end kodanikuna**, toetab oma tegudega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut;
9. **kujundab ja valdab loovaid toimetulekustrateegiaid** elamaks täisväärtuslikult ja õnnelikult.

2.3 ÕPPIMISE KÄSITUS JA ÕPIKESKKOND

2.3.1 Õppimise käsitus

Õpetamist mõistetakse kui õpikeskkonna ja õppetegevuse organiseerimist viisil, mis seab õpilase tema arengule vastavate, kuid pingutust nõudvate ülesannete ette, mille kaudu tal on võimalik omandada kavandatud õpitulemused.

Kasvatust mõistetakse kui õpilase suhete kujundamist teda ümbritseva maailmaga. Edukas väärtuskasvatus eeldab kogu koolipere, õpilase ja perekonna vastastikust usaldust ning koostööd. Hoiakute kujundamise võtmeisik on õpetaja, kelle ülesanne on pakkuda isiklikku eeskujut, toetada õpilaste loomupärast soovi enda identiteedis selgusele jõuda ning pakkuda sobiva arengukeskkonna kaudu tuge erinevates rühmades ja kogukondades ning kogu ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisharjumuste väljaarenemiseks.

Õppimine tähendab selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks.

Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikusel toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Kogemusi omandades muutub õpilase käitumine eesmärgipärasemaks.

Õpikeskkond kindlustatakse koolis õppekava alusel toimuva süstemaatilise ja sihipärase õppe- ja kasvatustegevusega ning õpikeskkonnaks on ka kodu ja laiemas elukeskkonnas toimivad mõjutused.

Sauga Põhikoolis **on õpilane õppeprotsessis aktiivne osaleja**, kes **võtab** võimetekohaselt **osa** oma **õppimise eesmärgistamisest**, **õpib iseseisvalt** ja **koos kaaslastega**, **õpib oma kaaslasi ja ennast hindama** ning oma **õppimist analüüsima ja juhtima**. Uute teadmiste omandamisel tugineb õpilane varasematele ning konstrueerib uue teabe põhjal enda teadmised. Omandatud teadmisi rakendatakse uutes olukordades, probleemide lahendamisel, valikute tegemisel, väidete õigsuse üle arutledes, oma seisukohti argumenteerides ning edasiste õpingute käigus. Õppimine on elukestev protsess, milleks vajalikud oskused ja tööharjumused kujunevad põhihariduse omandamise käigus.

Sauga Põhikoolis õpet kavandades ja ellu viies:

- 1) **arvestatakse** õpilase **taju- ja mõtlemisprotsesside eripära**, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, terviseseisundit, huvi ja kogemusi;
- 2) **arvestatakse**, et õpilase **õppekoormus oleks ea- ja jõukohane**, **võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks**;
- 3) **võimaldatakse** õpilastele **mitmekesiseid kogemusi** erinevatest kultuurivaldkondadest;
- 4) **kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras**; tehakse uurimistööd ning **seostatakse** erinevates valdkondades õpitavat **igapäevase eluga**;
- 5) luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane);
- 6) kasutatakse **nüüdisaegset** ja mitmekesist **õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid** (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet jms);
- 7) kasutatakse **asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid**;
- 8) kasutatakse **diferentseeritud õpiülesandeid**, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igäühe individuaalsust.

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks **lõimingu** kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist.

Õppe **lõimimine saavutatakse** erinevate ainevaldkondade **õppeainete ühisosa järgimisel**, õppeainete, koolisisesest **projektide ja läbivate teemade** ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning –viiside ja õpetajate koosöö **abil**.

2.3.2 Õppekeskkond

2.3.3 Sauga Põhikoolis **mõistetakse õppekeskkonnana õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad**. Õpikeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

Sauga Põhikool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õpekoormus vastab õpilase jõuvarudele.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- 1) osaleb kogu koolipere;
- 2) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;
- 3) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdõiguslikult, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
- 4) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;
- 5) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
- 6) välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- 7) ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;
- 8) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
- 9) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;

10) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;

11) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;

12) korraldatakse koolielu lähtudes rahvusliku, rassilise ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtetest.

Füüsilist keskkonda kujundades jälgib Sauga Põhikool, et:

1) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;

2) õppes on võimalused kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat;

3) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;

4) ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;

5) kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;

6) on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas.

2.4 I KOOLIASTE (1.-3.KLASS)

2.4.1 I kooliastmes taotletavad pädevused Sauga Põhikoolis

Esimese kooliastme lõpus Sauga Põhikooli õpilane:

- 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
- 8) käitub loodust hoidvalt;
- 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
- 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 11) austab oma kodupaika ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- 15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema.

2.4.2 Õppe ja kasvatus rõhuasetused I kooliastmes

(1) Esimeses klassis on ** petuse ja kasvatus p hitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks  ppet oks.**  pilaste koolivalmidus ja v immed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade k itumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis k imisesse ja  ppimisesse;
- 3)  piharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud t o oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koost ooskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja v artustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6)  piraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele;
- 7) võõrkeele õppimisele suhtlustasandil.

(2) ** petaja olulisim ülesanne** on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

(3)  ppet o korraldamise alus võib esimeses kooliastmes olla  ld petuslik t ooviis. Sõltuvalt õpilaste ettevalmistusest võib kasutada ka aine petuslikku t ooviisi või üld- ja aineõppe kombineeritud varianti.

2.5 II KOOLIASTE (4.-6. KLASS)

2.5.1 II kooliastme pädevused

Teise kooliastme lõpus Sauga Põhikooli  pilane:

1) hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, s brana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusv arne ning vastutab oma tegude eest;

- 2) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
- 3) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- 4) oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
- 5) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- 6) oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektsed ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
- 7) tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
- 8) on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;
- 9) väärtustab säästvaid eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
- 10) oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
- 11) oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
- 12) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 13) väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- 14) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 15) on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

2.5.2 Õppe ja kasvatus rõhuasetused II kooliastmes

(1) Teises kooliastmes on Sauga Põhikooli ** petuse ja kasvatus p hitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine**.  ppet os on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmisi- ja tegevusvaldkondade vastu.

Teises kooliastmes keskendutakse Sauga Põhikoolis:

- 1)  pimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- 2) huvitegevusv imaluste pakkumisele;
- 3)  pilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
- 4)  piraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

(2) Sauga Põhikoolis rakendatakse õpetuses mitmekesiseid t oviise ja ülesandeid, mis võimaldavad murdeikka j udvatel õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning aitavad toime tulla õpilaste individuaalselt erineva arenguga, nende muutuvate suhete ja tegutsemisega uutes rollides.

2.6 III KOOLIASTE (7.-9.KLASS)

2.6.1 III kooliastme pädevused

Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

- 1) tunneb üldtunnustatud v artusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei j a ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;

- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- 7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
- 8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
- 10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;
- 11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
- 12) suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
- 13) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;
- 14) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

2.6.2 Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III kooliastmes Sauga Põhikoolis

Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatuses põhitähtsaks aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidel ja võimetele vastavat õpiteed valida.

Kolmandas kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele;

- 2) õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- 3) erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollimise oskuse arendamisele;
- 4) pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
- 5) õpilaste erivõimete ja huvide arendamisele;
- 6) õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.

2.7 ÕPPEKORRALDUS

2.7.1 Läbivad teemad Sauga Põhikoolis

Läbivad teemad väljendavad ühiskonnas olevaid aktuaalseid küsimusi ja aitavad valida rõhuasetusi ainealase teema esitamisel.

Läbivad teemad on üldistava iseloomuga, olles nõrgalt või üldse mitte seotud kindla õppeaine või ainevaldkonnaga.

(1) **Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks** ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad võivad olla **aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud** ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

(2) Läbivate teemade õpe realiseerub Sauga Põhikoolis eelkõige:

- 1) **õpikeskkonna korralduses** – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;
- 2) **aineõppes** – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlelused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte;
- 3) **valikainete valikul** – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;

4) läbivatest teemadest lähtuvas või **õppeaineid lõimivas loovtöös** – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatöona;

5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega **klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust** ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

(3) Õpetuses ja kasvatuses **käsitletavaid läbivaid teemasid on 8:**

1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine;

Läbiva teema "**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**" käsitlemisega **taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kellel on valmisolek elukestvaks õppeks**, erinevate rollide täitmiseks muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ja oma elukäigu kujundamiseks teadlike otsuste kaudu, sh mõistlike karjäärivalikute tegemiseks.

Õpilast suunatakse:

1) teadvustama oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ja karjääriplaanide konkreetsemaks muutumisele;

2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;

3) arendama oskust seada endale eesmärgid ja süsteemselt tegutseda nende elluviimisel;

4) kujundama valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja karjääriotsuste tegemiseks;

5) tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, nende arengutega minevikus ning ettenähtavas tulevikus, tundma õppima haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi ning kohalikku majanduskeskkonda.

Läbiva teema "**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**" käsitlemine **I kooliastmel aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist**. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning **õppida tundma ennast ja töömaailma**, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust ja lähiümbrusest. Õpilasele **tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid**, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.

Läbiva teema "**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**" käsitlemine **II kooliastmel keskendub õpilase sotsiaalsetele- ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete**

tundmaõppimisele ja arendamisele. Eesmärgiks on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet, suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele **tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid, nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.**

Läbiva teema "Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" käsitlemine **III kooliastmel keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele.** Õpilasi suunatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas oma soovide teostamiseks. Tähtis on töö ja karjääriga seotud stereotüüpsete suhtumiste kriitiline käsitlemine, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele **vahendatakse teavet edasiõppimisvõimalustest ning neile luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.**

Läbiva teema "Elukestev õpe ja karjääri planeerimine"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) iseloomustab iseennast, kirjeldab oma positiivseid omadusi;
- 2) kirjeldab oma unistusi ja elukutse-eelistusi (kelleks tahab tulevikus saada);
- 3) nimetab kodukohas esinevaid enamtuntud ameteid, selgitab nende vajalikkust;
- 4) teab, mis tööd tema vanemad teevad; kirjeldab nende tööd;
- 5) planeerib igapäevasteks tegevusteks oma aega, reastab tegevused tähtsuse järjekorras;
- 6) mõistab oma tegevuse ja tulemuse vahelisi seoseid;
- 7) kasutab raha lihtsamates tehingutes;
- 8) tunneb huvi ümbritseva maailma vastu; tahab õppida;
- 9) on kohusetundlik, peab oma lubadusi.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) kirjeldab enda omadusi, oskusi ja saavutusi nii võrdluses kaaslastega kui iseenda varasemate sooritustega;
- 2) leiab tegevusi, mis võimaldavad tunda õppida, rakendada ja arendada oma võimeid ja oskusi;
- 3) kirjeldab erinevate valdkondade elukutseid ja tutvustab oma lähedaste töö sisu ja iseloomu;
- 4) toob näiteid, kuidas inimese teadmised ja haridus seostuvad tema tööga;
- 5) kasutab enda jaoks sobivaid õpioskusi; otsib vajadusel abi ja infot erinevatest teabeallikatest;
- 6) organiseerib iseseisvalt oma päeva (sh õppimist), kasutab tegevuse planeerimisel sobivaid meetodeid (päevik, elektrooniline kalender vms);
- 7) näitab üles initsiatiivi tegutsemiseks ja otsustamiseks; vastutab jõukohaste probleemide lahendamise eest;

III kooliastme lõpetaja:

- 1) analüüsib oma isiksuseomadusi, oskusi, huvisid, võimeid, õpitulemusi ja muid omadusi (nt terviseiga seotud aspekte), võttes neid arvesse esmaste karjäärivalikute ja -plaanide tegemisel;
- 2) otsib sobivatest allikatest infot edasiste õpingute kohta valiku tegemiseks, kirjeldab konkreetseid alternatiive oma õpingute jätkamiseks ning tegevusi ja tingimusi, mis on vajalikud eelistatud õppeasutustesse õppima asumiseks;
- 3) pöördub asjakohaste asutuste ja spetsialistide poole abi saamiseks karjääriotsuste tegemisel;
- 4) kirjeldab üldiselt kohaliku tööturu olukorda, võimalusi ja arenguid; saab aru elukestva õppimise tähtsusest muutuvast töömaailmas ja arenevas ühiskonnas;
- 5) kirjeldab tegevusala/ameti seoseid inimese eluviisiga; kirjeldab oma õigusi ja kohustusi töötajana;
- 6) tunneb ära enamlevinud tööde ja töötajatega seotud stereotüüpsed negatiivsed (sh sooliselt või muul moel diskrimineerivad) suhtumised;
- 7) seab oma tegevustele pikemaajalisi eesmärke ja prioriteete; leiab erinevaid võimalusi ülesannete täitmiseks ja probleemide lahendamiseks.

2) keskkond ja jätkusuutlik areng;

Läbiva teema "**Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng**" käsitlemisega **taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda.**

Õpilast suunatakse:

- 1) aru saada loodusest kui terviksüsteemist ja inimese ning teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest, inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 2) aru saada inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest, inimtegevusega kaasnevatest riskidest;
- 3) väärtustama bioloogilist (sh maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- 4) arutlema keskkonna probleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklike keskkonnaalaseid seisukohti, pakkuma välja lahendusi keskkonnaprobleemidele;

5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ja vajadusel muutma oma tarbimisvalikuid ning eluviisi.

Läbiva teema "Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng" käsitlemine **I kooliastmel tugineb õpilase praktilistele kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele.** Õppe- ja kasvatustegevuse kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist, **pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele,** mille abil on võimalik keskkonnaprobleeme praktiliselt ennetada ja lahendada.

Läbiva teema "Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng" käsitlemine **II kooliastmel keskendub peamiselt koduümbruse ja Eesti keskkonnaprobleemide käsitlemisele.** Arendatakse tahet osaleda keskkonnaprobleemide ennetamises ning lahendamises, kujundatakse keskkonnavalast otsustamisoskust. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ja toimima keskkonda hoidvalt.

Läbiva teema "Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng" käsitlemine **III kooliastmel keskendub kohalike ja globaalsete keskkonna- ja inimarengu probleemide käsitlemisele.** Eesmärgiks on kujundada arusaama loodusest kui terviküsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda, eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

Läbiva teema "Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, märkab ja kirjeldab loodus- ja tehiskeskkonda enda ümber;
- 2) näitab üles hoolivust ümbritseva ning kõigi elusolendite vastu, hoiab oma kodukoha loodust ja ehitisi;
- 3) kirjeldab looduse mõju iseendale ja oma perekonnale;
- 4) kirjeldab paikkonna inimtegevuse mõju loodusele;
- 5) selgitab elus ja eluta looduse vahelisi seoseid;
- 6) kirjeldab enda ja oma perekonna tarbimiseelistusi;
- 7) selgitab jäätmete sorteerimise vajalikkust, sorteerib jäätmeid;
- 8) kirjeldab, kuidas säästa vett ja elektrit; toimib ise vastavalt;
- 9) kirjeldab, kuidas tema ja ta kaaslased saavad keskkonnahoidlikult ja säästvalt käituda, tegutseb loodusele ja keskkonnale kahju tegemata.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) kirjeldab inimese ja teda ümbritseva keskkonna vahelisi seoseid; selgitab, kuidas ümbritseva keskkonna muutused mõjutavad tema ja kogukonna heaolu;

- 2) selgitab näidete varal loodusvarade ja energia säästmise vajadust;
- 3) toob õhu, vee ja mulla saastamise näiteid, selgitab maavarade kasutamisega seonduvaid probleeme Eestis;
- 4) mõistab, et keskkonnaprobleemidesse suhtutakse erinevalt; selgitab, kuidas reklaam mõjutab inimeste tarbimisharjumusi;
- 5) suhtub vastutustundlikult ja säästvalt oma elukeskkonda, näitab üles tahet osaleda keskkonnaprobleemide ennetamises ja lahendamises (sh kooli keskkonnaettevõtmistes); tegutseb vastavalt looduse kaitse põhimõtetele;
- 6) kirjeldab loodusliku mitmekesisuse avaldumisevorme, liigikaitse ja elupaikade kaitse vajalikkust;
- 7) analüüsib enda ja oma perekonna tarbimiseelistusi loodushoiu seisukohalt, hindab oma vee- ja elektritarbimist, seab reaalseid eesmärgesid, korrigeerib käitumis- ja tarbimisharjumusi keskkonnahoidlikel eesmärkidel;

III kooliastme lõpetaja:

- 1) järgib loodus- ja keskkonnakaitse põhimõtteid; mõistab, et looduskeskkond on inimühiskonna arengu alus; mõistab looduskeskkonna haprust ja inimese sõltuvust loodusressurssidest;
- 2) kirjeldab loodust kui terviksüsteemi; analüüsib organismide ja keskkonna vahelisi seoseid;
- 3) selgitab, kuidas keskkonnapoliitika aitab kaasa keskkonnaseisundi paranemisele ja keskkonnaprobleemide ennetamisele;
- 4) tunneb ja kasutab oma kodanikuõigusi ja -kohustusi keskkonnaküsimustega tegelemisel; avaldab arvamust keskkonna teemadel, propageerib keskkonnahoidlikku käitumist;
- 5) kasutab keskkonda puudutavat teavet kriitiliselt ja loovalt, analüüsib koduümbrust puudutavat keskkonnalist infot;
- 6) näitab üles teadlikkust tarbida keskkonnasõbralikke tooteid ja materjale, mahepõllumajandustoodangut, tähtsustab alternatiivenergiaallikate kasutamist;
- 7) käitub igapäeva elu probleemide lahendamisel keskkonnateadlikult, arvestades eetilisi, moraalseid ja esteetilisi aspekte.

3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;

Läbiva teema "**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**" käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ja vastutustundlikuks ja kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengutele.

Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama demokraatlikku ühiselu korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusele põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklike seisukohti ja neid väljendama;
- 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustust;
- 4) mõistma avaliku-, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ja toimimist;
- 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas, omandama oskusi osalemiseks otsustamisprotsessides;
- 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ja suhtuma positiivselt ettevõtlusesse ja selles osalemisse;

Läbiva teema "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" käsitlemisel **I kooliastmel on keskseks sobiv koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemuse saamine**. Selle viisideks on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt ühisürituste korraldamine. Lähtudes paikkonna võimalustest, tuleb õpilasele tutvustada kodukandi ettevõtteid, vabatahtlike organisatsioone või huvirühmasid, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.

Läbiva teema "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" käsitlemisel **II kooliastmel on oluline toetada õpilase initsiatiivi, pakkuda õpilastele võimalusi ja abi ühisalgatuste teostamiseks**. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel, jagades kohustusi ning sellega kaasnevat vastutust. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loominguks lahendusi ning aidata neil kogeda koos töötamise kasulikkust ja vajalikkust.

Läbiva teema "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" käsitlemine **III kooliastmel keskendub ühiskonna eri sektorite (avalik-, tulundus- ja mittetulundussektor) toimimisele ja nende vahelistele seostele**. Olulisel kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ja üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ja vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning neid julgustatakse vastavates tegevustes osalema.

Läbiva teema "Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) püüab konflikte rahumeelselt lahendada, aktsepteerides eriarvamusi;
- 2) selgitab vastastikuse toetuse ja abistamise olulisust; on valmis kaaslastele omaalgatuslikult abi osutama;
- 3) kirjeldab ennast mõne kooskonna (klassi, sõpruskonna vms) liikmena; põhjendab, miks on igal pere (klassi, sõpruskonna vms) liikmel oma ülesanded ja kohustused ning miks on vaja kõigi õigustega arvestada;
- 4) loetleb kodukoha ettevõtteid, kirjeldab nende vajalikkust;

II kooliastme lõpetaja:

- 1) näitab üles initsiatiivi probleemide lahendamiseks;
- 2) kasutab suhtlemisel lihtsamaid aktiivse kuulamise võtteid ning demonstreerib rollimängus kaotajateta konflikti lahendamise viise;
- 3) osaleb ühisürituste korraldamisel;
- 4) kirjeldab oma sõnadega, mida tähendab vastutus ning kuidas kaasneb vastutus otsustamisega;

III kooliastme lõpetaja:

- 1) kuulab teistega koostööd tehes aktiivselt ja väljendab oma mõtteid, pakub välja originaalseid ideid ja probleemide alternatiivseid lahendusviise;
- 2) selgitab, miks on vabatahtlike tegevus ühiskonnale vajalik ning toob näiteid vabatahtliku tegevuse kohta;
- 4) kirjeldab oma sõnadega ühiskonna jagunemist avalikuks, tulundus- ja mittetulundussektoriks; võrdleb neid sektoreid ning selgitab sektorite vahelisi seoseid;
- 5) kirjeldab oma sõnadega kooli demokraatlikku juhtimissüsteemi ja õpilasomavalitsuse tööd; suudab vajadusel osaleda koolielu korraldamises;
- 6) selgitab valla- või linnavalitsuse funktsioone ja toimimist;
- 7) arutleb ühishüve ja maksude olulisuse üle ühiskonnas;
- 8) võrdleb erinevaid elatise teenimise viise (nt palgatöö, ettevõtlus, mittetulundusühingu loomine);
- 9) koostab isikliku ja pere eelarve; selgitab laenudega seotud ohte ja kulutusi ning oskab etteantud lihtsa juhtumi varal hinnata laenamise eeldatavat otstarbekust;

4) kultuuriline identiteet;

Läbiva teema "**Kultuuriline identiteet**" käsitlemisega **taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks**, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana;
 - 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana;
 - 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingsusse, taunima diskrimineerimist;
 - 4) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära, toetudes erinevates ainetes õpitule ning seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule;
 - 5) teadvustama ning tundma õppima mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
 - 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta;
- Läbiva teema "Kultuuriline identiteet" käsitlemine I kooliastmes.

Läbiva teema "Kultuuriline identiteet" käsitlemisel **I kooliastmes on oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone.** Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Õppe ja kasvatusena kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.

Läbiva teema "Kultuuriline identiteet" käsitlemisel **II kooliastmes on tähtis kujundada positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes** ning vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpitakse respektierima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust ning kultuuride vastastikuse rikastamise vahendit. Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks projektide kaudu.

Läbiva teema "Kultuuriline identiteet" käsitlemisel **III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel.** Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunstija kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuuri sündmuste ettevalmistamises ja teostamises.

Läbiva teema "Kultuuriline identiteet"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) tunneb ära ja nimetab oma rahvuskultuurile iseloomulikke tunnuseid ja tavasid;

- 2) toob näiteid inimeste erinevate soovide, harjumuste ja eelistuste kohta, väljendades erinevuste suhtes sallivust;
- 3) hoiab korras oma töökoha, tegutseb klassis ja grupis teisi arvestavalt, mõistes, et see on oluline osa töökultuurist;
- 4) toob näiteid kultuuridevahelisest suhtlemisest oma kodukohas ja Eestis.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) nimetab erinevaid Eestis ja selle lähiümbruses elavaid rahvusi, toob näiteid nende tavade ja kommete kohta;
- 2) kirjeldab, kuidas tema saab tutvustada oma kultuuri traditsioone teiste kultuuride esindajatele;
- 3) näitab üles huvi teiste kultuuride esindajate kommete ja tavade vastu;
- 4) suhtub avatult teiste kultuuride esindajatesse ning kasutab suhtlemisel teadmisi nende kultuuri kohta.

III kooliastme lõpetaja:

- 1) toob välja sarnaseid ja erinevaid tunnuseid oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandis;
- 2) väljendab oma kultuurilist kuuluvust ja valmidust olla ise kultuuri edasikandja; suudab tutvustada omakultuuri teiste kultuuride esindajatele;
- 3) kirjeldab inimeste, nende vajaduste, eelduste ja huvide erinevusi ning näitab oma käitumises üles tolerantset suhtumist erinevustesse;
- 4) peab loomulikuks suhtlemisel kultuurilisi (sh päritolust, veendumustest, tegevusalast, rahvusest, soolisest ja põlvkondlikust kuuluvusest jms lähtuvaid) erisusi ja arvestab nendega;
- 5) analüüsib levinud rahvuse, soo, sotsiaalse staatuse, elukutse, usu ja muuga seonduvaid stereotüüpe, suudab vältida stereotüüpset lähenemist;

5) teabekeskond:

Läbiva teema "**Teabekeskond**" käsitlemisega **taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda**, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma vahetu ja vahendatud sarnasusi ning erinevusi;
- 2) valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
- 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;

4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;

5) arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust.

Läbiva teema "Teabekeskond" käsitlemisel **I kooliastmes on keskmes õpilase igapäevane teabekeskond**. Õpetaja abil ja kaaslaste toel harjutakse kirjeldama oma tegevust teabekeskonnas. Õpilane õpib mõistma temale suunatud teadete suhtluseesmärki ning eristama olulisi teateid ebaolulistest. Samuti harjub õpilane mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatses ja millised avalikus ruumis, sealhulgas internetis. Läbiva teema rõhuasetused toetavad I kooliastmes inimeseõpetuse, emakeele ning teiste ainete kaudu toimuvat suhtlemisioskuste kujundamist. Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile.

Läbiva teema "Teabekeskond" käsitlemisel **II kooliastmes on käsitluse keskmes avalikus ja privaatses ruumis toimimise seaduspärasused** ning põhiliste kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimine. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Teise kooliastme jooksul harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ning tuvastama uudises puuduvat teavet.

Läbiva teema "Teabekeskond" käsitlemisel **III kooliastmes õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselus ning kasutama meediat teabeallikana**. Senisest olulisemaks muutub **teabe usaldusvääruse kriitiline hindamine**, kuna õpilane hakkab leidud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus- ja kasvatustöös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud probleematilisi olukordi (eraellu sekkumine, vääртеabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

Läbiv teema "Teabekeskond"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) nimetab juhtumeid (nt õnnetusjuhtum), mille puhul tohib anda ainult väga täpset infot, ja põhjendab, miks see on tähtis;
- 2) selgitab, kellele võib oma kontaktandmeid anda ja kellele mitte ning selgitab, mille alusel ta selle üle otsustab;
- 3) liigitab etteantud kohad ja tegevused isiklikeks ja avalikeks ning selgitab, kuidas antud eristus mõjutab tema käitumist vastavatel puhkudel;
- 4) tunneb selgemini eristatavate tunnuste alusel ära tekstitüübid ja nende otstarbe.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) otsib iseseisvalt erinevatest allikatest informatsiooni nii etteantud teemadel kui oma infovajaduse rahuldamiseks ja teeb järeldusi leitud informatsiooni usaldusväärsuse kohta;
- 2) loeb iseseisvalt uudist ja vastab loetu põhjal uudisküsimustele; tuvastab uudises puuduva informatsiooni ning kasutatud infoallikad;
- 3) selgitab, millal on indiviidil õigus keelduda oma isiklike andmete avaldamisest ning millal on nende andmete esitamine vajalik;
- 4) analüüsib eri suhtlusolukordade erinevust, põhjendab suhtlusregistri valikut erinevates olukordades;
- 5) selgitab oma meediaeelistusi ning kirjeldab, millistel eesmärkidel ta meediakanaleid kasutab.

III kooliastme lõpetaja:

- 1) teadvustab ja analüüsib oma igapäevast meediakasutust; põhjendab oma valikuid ja eelistusi; leiab endale vajaliku informatsiooni interneti ja teiste kanalite kaudu; kirjeldab meedia rolli tööturul
- 2) sõnastab olukorra kirjelduse põhjal mõned käitumisjuhised selleks, et kokkupuude meediaga oleks talle turvaline (sh suhtlus ajakirjanikuga internetis, raadios);
- 3) tunneb ära eri liiki (sh segatud formaadiga) meediatekstid ning selgitab nende kasutamise otstarvet;
- 4) iseloomustab internetis külastatud kodulehekülgi autorluse, kujunduse, informatsiooni usaldusväärsuse seisukohast ning kirjeldab nende elemente;
- 5) viitab ja tsiteerib kasutatud allikaid korrektselt; selgitab viitamise ja tsiteerimise tähtsust uurimistööde või referaatide puhul ning tuvastab erinevatest allikatest pärit teksti autori vajaliku täpsusega;
- 6) teadvustab avaliku teabe rolli ja ulatust ühiskonnas, kirjutab vajaduse korral korrektseid e-kirju koos kõigi vajalike rekvisiitidega; koostab ja avaldab korrektse kuulutuse teadetetahvlile või internetti;
- 7) kasutab oma teadmisi visuaalsetest ja verbaalsetest mõjutusvahenditest vastutustundlikult; teadvustab ajakirjanduse eetikakoodeksi olemasolu ning väärtustab hea ajakirjandustava järgimist;
- 8) mõistab oma õigusi ja kohustusi ajakirjandusega suheldes; teadvustab oma rolli võimaliku infoallikana.

6) tehnoloogia ja innovatsioon;

Läbiva teema "Tehnoloogia ja innovatsioon" käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Õpilast suunatakse:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;

2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;

3) aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest;

4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;

5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;

6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet, rakendades erinevates projektides uuendusi.

Läbiva teema "Tehnoloogia ja innovatsioon" käsitlemisel **I kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid.** Soovitatakse kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse **foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise** integreerimise kaudu õppetegevusse.

Läbiva teema "Tehnoloogia ja innovatsioon" käsitlemine **II kooliastmes põhineb eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses.** Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid.

Läbiva teema "Tehnoloogia ja innovatsioon" käsitlemine **III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes.** Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate ainete õpetajatel loimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT-vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Läbiv teema "Tehnoloogia ja innovatsioon"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) koostab ja salvestab arvuti abil omaloomingulise töö;
- 2) kasutab digitaalseid õppematerjale ja eakohast õpitarkvara.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) koostab, salvestab ja trükitab arvuti abil iseseisvalt kirjaliku töö, nt plakati, kuulutuse, referaadi;

- 2) koostab arvuti abil lihtsa andmetabeli;
- 3) suhtleb kaaslastega virtuaalses keskkonnas, järgides seejuures võrgusuhtluse reegleid ja teadvustades kaasnevaid ohte;
- 4) kasutab tehnoloogilisi vahendeid vastutustundlikult ja säästlikult;
- 5) valib tehnoloogiliste vahenditega (sh arvutiga) töötades ergonoomiliselt sobiva asendi;

III kooliastme lõpetaja:

- 1) koostab arvuti abil korrekselt vormindatud ja viidetega varustatud referaadi;
- 2) koostab ja esitab klassile esteetiliselt kujundatud informatiivse multimeediumipõhise esitluse;
- 3) osaleb aktiivselt loomingulises koostööprojekti, kasutades seejuures erinevaid tehnoloogilisi lahendusi suhtlemiseks ja koostööks;
- 4) kogub ja süstematiseerib andmed, teostab lihtsa statistilise analüüsi;
- 5) demonstreerib oma saavutusi ja pädevusi digitaalse portfoolio e õpimapi abil;
- 6) kirjeldab tehnoloogia rolli ühiskonnas ja oma kutsevaliku vaatenurgast;
- 7) valib etteantud töö jaoks sobiva tehnoloogilise vahendi ja põhjendab oma valikut;
- 8) koostab ja kujundab huvialase veebilehe, ajaveebi või digitaalse õppematerjali;
- 9) kirjeldab ja põhjendab tehnoloogilise innovatsiooni olulisust mingis konkreetses eluvaldkonnas või probleemsituatsioonis.

7) tervis ja ohutus:

Läbiva teema "**Tervis ja ohutus**" käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist **vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks**, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ja kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

- a) Tervisekasvatuse põhineb õpilaste tervise seonduvate teadmiste ja hoiakute ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisel.
- b) Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule- ja veeohu ning teiste ümbritsevast keskkonnast tulenevate ohtude korral ning otsima vajadusel abi.

Õpilast suunatakse:

a) tervise valdkonnas:

- 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sh oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
- 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetulekuoskusi ja üldiseid sotsiaalseid oskusi enda ja teiste, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks;
- 3) teadvustama oma otsuste, käitumise ja selle tagajärgede seost;
- 4) leidma ja kasutama usaldusväärset terviseinfot ja abiteenuseid;

5) teadvustama ümbritseva keskkonna mõju oma tervisele ja analüüsima seda mitmekülgset.

b) Ohutuse valdkonnas:

1) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi;

2) ennetama ja vältima ohuolukordadesse sattumist;

3) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale, paikkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist;

4) omandama teadmisi ja oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda;

5) kujundama õiget liikluskäitumist ning liikluses kehtivate normide järgimist ja kaasliiklejatega arvestavamist;

6) tundma õppima ja väärtustama liikluse ja ohutuse reeglitest tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.

Läbiva teema "Tervis ja ohutus" käsitlemisel **I kooliastmel asetatakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele**. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on oluline, et õpilane **mõistaks ohu olemust**, selle tekkepõhjuseid oma igapäevases keskkonnas ja omandaks oskused ohutust ja turvalisust tagavate käitumisviiside kasutamiseks. Õppemeetoditest on rõhuasetus jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonstratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.

Läbiva teema "Tervis ja ohutus" **käsitlemisel II kooliastmel pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele**. Läbiva teema käsitlemisel pööratakse tähelepanu õpetuse elulähedusele ja enamlevinud riskikäitumise ennetamisele (käitumised, mille tagajärjeks on näit. vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppe meetodid – arutelud, rühmatööd, uurimisprojektid, juhtumite arutelu, rollimängud, demonstratsioonid. Õppetööd ainetundides saavad täiendada noortelt noortele metoodikal põhinevad tunnivälised projektid.

Läbiva teema "Tervis ja ohutus" käsitlemisel **III kooliastmel pööratakse tervist väärtustavate hoiakute kujundamise ja teadmiste andmise kõrval eelkõige tähelepanu tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele**. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppe meetodid – arutelud, rühmatööd, uurimisprojektid, juhtumite arutelu ja rollimängud. Olulisel kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ja õpilase maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva keskkonna turvalisust suurendavatesse tegevustesse

Läbiva teema "Tervis ja ohutus"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) nimetab tervist mõjutavaid positiivseid tegureid;
- 2) kirjeldab isiklikke tervisenäitajaid ning seab eesmärged ja hoolitseb eakohasel viisil oma tervise tugevdamise eest;
- 3) ennetab vigastusi ja kasutab nendega toimetuleku (sh esmase abi osutamise) eakohaseid viise;
- 4) nimetab hädaabinumbri 112, selgitab kuidas tuleb kutsuda abi ja demonstreerib seda imiteeritud olukorras;
- 5) selgitab, kuidas käituda levinumates ohuolukordades (nt lõhkekeha leidmisel, tuleohu, liiklusõnnetuse, pommiähvarduse korral);
- 6) selgitab ja demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral;
- 7) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest);
- 8) eristab ohtlikku liikluskäitumist ohutust käitumisest, toob näiteid mõlema kohta; selgitab liikumistingimusi ja ohutu liikumise viise märjal, libedal, lumisel teel ning valgel ja pimedal ajal;
- 9) järgib nii jalakäijana (rulaga, rulluiskeudega jms), jalgratturina kui ka ühissõiduki kasutajana olulisemaid ohutust tagavaid reegleid ja norme ning arvestab kaasliiklejatega.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) selgitab oma käitumise eest vastutuse võtmise tähtsust ja võtab vastu tervislikke ja ohutuid otsuseid;
- 2) kirjeldab, kuidas meedia ja sõbrad mõjutavad tervise- ja ohukäitumise alaseid valikuid; ületab eakaaslaste ebasoovitava surve suhteid kahjustamata;
- 3) nimetab usaldusväärseid infoallikaid ja abivõimalusi kooli ja kodu lähipiirkonnas; vajadusel teatab ohust kiiresti ja kirjeldab juhtunut korrektselt;
- 4) demonstreerib õppesituatsioonis ohutut tegutsemist tuleohu või pommiähvarduse korral koolis;
- 5) kirjeldab esmaseid tulekustutusvahendeid ja demonstreerib, kuidas neid kasutatakse;
- 6) põhjendab ohutust tagavate vahendite (turvavöö, helkur, suitsuandur, päästevest jms) kasutamise vajalikkust ning selgitab nende toimimise põhimõtteid;
- 7) kaardistab ohtlikud kohad koolis ja kooliteel; valib ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks, sh kõige ohutuma koha (raud)tee ületamiseks;

8) jalgratturina ja mopeedijuhina tegutseb riske vältides, sh hindab sõiduvahendi tehnilist seisukorda ja selle valmisolekut teeliikluseks.

III kooliastme lõpetaja:

- 1) koostab isikliku terviseplaani, kajastades enda tervise tugevaid külgi, vajadusi ja terviseriske;
- 2) kirjeldab, kuidas eluviis, pärilikkus ja teised faktori on seotud tervise edendamise ja haiguste ennetamisega;
- 3) võrdleb erinevaid riskikäitumisi nende suhtelise ohtlikkuse alusel;
- 4) ennetab ohusituatsioonid vigastusi; demonstreerib õppesituatsioonid nendega toimetulekut; kirjeldab olukordi, mis nõuavad professionaalset abi;
- 5) demonstreerib viise vältida ja vähendada ohtlikke olukordi (nt liiklus-, olme- ja tuletraumasid) ning toimetulekut ohukordades.
- 6) analüüsib, kuidas meedia ja kaaslastelt saadud info mõjutavad tervisekäitumist;
- 7) leiab erinevatest allikatest usaldusväärset terviseinfot; edastab usaldusväärset tervise- ja ohuinformatsiooni;
- 8) suudab vajadusel teisi mõjutada ja toetada tervisesõbralike ja ohtu vältivate otsuste langetamisel;
- 9) kirjeldab ohutust tagavate vahendite toimet ja omadusi, tuginedes loodusainetel õpitule, kasutab optimaalseid vahendeid;
- 10) kirjeldab erinevate ohuolukordade tekkepõhjuseid, pakub välja erinevaid võimalikke lahendusi ohuolukorras tegutsemiseks;
- 11) järgib liikluseeskirja nõudeid jalakäijale, jalgratturile ja mopeedijuhile, käitub liikluses vastavalt liikluseeskirjas kehtestatud nõuetele.

8) väärtused ja kõlblus:

Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist **kõlbliselt arenenud inimeseks**, kes **tunneb** ühiskonnas **üldtunnustatud väärtusi** ja **kõlbluspõhimõtteid**, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Õpilast suunatakse:

- 1) tunnustama väärtusi, kõlblisi norme ja viisakusreegleid;
- 2) analüüsima süstemaatiliselt kõlblisi norme ja väärtusi;
- 3) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma;
- 4) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;

5) osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima;

6) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispehmetete üle, kasutades kõlbeliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.

Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisel **I kooliastmes on rõhk iseenda tundaõppimisel, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu, lubaduste pidamist ning demokraatlikku osalemist ja rahvuslikkust.** Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima.

Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisega **II kooliastmes teadvustatakse ja mõtestatakse kõlbelisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu.** Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbeliste normide taustal. Õpilase mõttearendustesse tuleks suhtuda paindlikult, jättes õpilasele võimaluse säilitada oma arvamus. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud. Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlbelisi eeskujusid ja ideaale. Igapäevases koolielus pakutakse võimalusi rakendada omandatud teadmisi.

Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine **III kooliastmes toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtm.** Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgsemalt.

Läbiva teema "Väärtused ja kõlblus"

I kooliastme lõpetaja:

- 1) selgitab oma sõnadega ja igapäevaelust või käsitletud õppematerjalist näiteid tuues, mis on õiglus, ausus, südametunnistus, sõnapidamine ja vastutustunne, osundades nende vooruste tähtsusele;
- 2) on osalenud klassi reeglite koostamisel ja põhjendab nende reeglite järgimise vajadust ning hindab enda ja kaaslaste toimimist neist reeglitest lähtudes;

- 3) toob näiteid, kuidas sõbralikkus ja heasoovlikkus mõjutavad inimestevahelisi suhteid; suhtub klassikaaslastesse sõbralikult;
- 4) jutustab käsitletud lugu või igapäevaelu sündmust ümber erinevate tegelaste vaatenurgast ja selgitab, miks need vaatenurgad võivad olla erinevad;
- 5) toob kahe osapoolega konflikti kirjelduse põhjal välja konflikti võimalikke põhjusi ja osapoolte vaatenurki. Toob välja mitu võimalikku lahendusviisi ning vaeb nende plusse ja miinuseid nii olukorra kui ka mõlema poole seisukohalt; valib enda arvates antud olukorras sobivaima lahenduse ja põhjendab oma valikut. Toob näiteid olukordadest, kus andeks palumine ja andeksandmine aitavad konfliktseid olukordi lahendada.

II kooliastme lõpetaja:

- 1) põhjendab ühiselt tunnustatud väärtustele toetuvate tavade ja reeglite vajalikkust klassi ja kooli tasandil ning enda elus ettetulevates olukordades, tuues näiteid oma kogemustest;
- 2) sõnastab eetilist dilemmat sisaldava jutustuse põhjal loo keskse probleemi ja pakub olukorrale võimalikke lahendusi; analüüsib neid eri osapoolte vaatenurgast ja valib enda meelest kõige sobivama lahenduse oma valikut põhjendades;
- 3) suhtub kaaslastesse lugupidavalt.

III kooliastme lõpetaja:

- 1) kirjeldab enda jaoks olulisi väärtusi, arutledes nende mõju üle (sh enesehinnang, tulevikuplaanid, suhtumine teistesse inimestesse, kooskonda ja keskkonda); selgitab ja põhjendab oma maailmavaatelist seisukohti;
- 2) selgitab oma sõnadega ja näiteid tuues seost õiguste, vabaduse ja vastutuse vahel; arutleb õiguste ja kohustuste üle humanistlike väärtuste taustal;
- 3) teadvustab inimeste huvide, päritolu, kultuuri, religiooni ja maailmavaatega seotud erinevusi, arvestab nendega ning mõistab, miks diskrimineerimine (sooline, kultuuriline, usuline, seksuaalne, välimuse halvustamine vms) on taunitav; mõistab, et erinevate inimeste väärtushinnangud võivad olla erinevad;
- 4) toob välja etteantud tekstis või situatsioonis leiduva eetilise dilemma, selgitab seda oma sõnadega ja pakub võimalikke toimimisvõimalusi eri osapoolte perspektiivist, osundades probleemiga seonduvatele väärtushinnangutele ja kõlbelistele normidele.

2.8 Õppe ja kasvatuse korralduse alused Sauga Põhikoolis

2.8.1 Tunnijaotusplaan

(1) Sauga Põhikooli õppe ja kasvatuse korraldus määratakse lähtudes riiklikus õppekavas esitatud nõuetest ja ülesannetest.

(2) Sauga Põhikooli õppe ja kasvatusese põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli õuesõppe, ekskursiooni või õppekäiguna.

(3) Sauga Põhikooli õpe on korraldatud traditsioonilisel viisil: kõiki kohustuslikke õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel;

(4) Õpilaste suurim lubatud nädalakoormus põhikooli klassides on:

1. klassis – 20 õppetundi;

2. klassis – 23 õppetundi;

3. klassis – 25 õppetundi

4. klassis – 25 õppetundi

5. klassis – 28 õppetundi

6. klassis – 30 õppetundi

7. klassis – 30 õppetundi

8. klassis – 32 õppetundi

9. klassis – 32 õppetundi

(4) Sauga Põhikool tagab õpilasele õppe kohustuslikes õppeainetes alljärgnevas I, II ja III kooliastme tunniarvutusplaanis:

2.8.1.1 I kooliastme tunniarvutusplaan

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	1. klass	2. klass	3. klass	Kokku
Eesti keel	19		5	8	6	19
Inglise keel	3	2	1	1	3	5

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	1. klass	2. klass	3. klass	Kokku
Matemaatika	10	2	3	4	5	12
Loodusõpetus	3	1	1	1	2	4
Inimeseõpetus	2		1		1	2
Muusika	6		2	2	2	6
Kunstiõpetus	4,5		1,5	1,5	1,5	4,5
Tööõpetus	4,5		1,5	1,5	1,5	4,5
Kehaline kasvatus	8		3	3	2	8
Valikaine						
Arvutiõpetus		3	1	1	1	3
KOKKU	60	8	20	23	25	68

Esimese kooliastme tunnijaotusplaanis on kohustuslike õppeainete lisatunnid matemaatikas (2), loodusõpetuses (1), inglise keeles (2).

Esimeses kooliastmes on valikaineks arvutiõpetus. Esimese kooliastme tunnijaotusplaanis on järgmised kohustuslikud valikainete tunnid: arvutiõpetus 3 tundi nädalas.

Esimeses kooliastme A – võõrkeeleks on inglise keel.

Kokkuleppel lapsevanematega on inglise keele ringitunde 1. klassis - 2, 2. klassis - 4 ja 3. klassis -2

2.8.1.2 II kooliastme tunnijaotusplaani

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	4. klass	5. klass	6. klass	Kokku
Eesti keel	11		5	3	3	11
Kirjandus	4			2	2	4
Inglise keel	9	3	4	4	4	12
Vene keel	3				3	3
Matemaatika	13	2	5	5	5	15
Loodusõpetus	7	1	2	3	3	8
Inimeseõpetus	2		1	1		2
Ajalugu	3	1		2	2	4
Ühiskonnaõpetus	1				1	1

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	4. klass	5. klass	6. klass	Kokku
Muusika	4		2	1	1	4
Kunstiõpetus	3		1	1	1	3
Tööõpetus	5		1	2	2	5
Kehaline kasvatus	8		3	3	2	8
Valikaine						
Arvutiõpetus		3	1	1	1	3
KOKKU	73	10	25	28	30	83

Teise kooliastme tunnijaotusplaanis on kohustuslike õppeainete lisatunnid A - võõrkeeles (3), matemaatikas (2), ajaloo (1), loodusõpetuses(1),

Teises kooliastmes on valikaineks arvutiõpetus. Teise kooliastme tunnijaotusplaanis on järgmised kohustuslikud valikainete tunnid: arvutiõpetus - 3tundi nädalas.

Teise kooliastme A – võõrkeeleks on inglise keel, B – võõrkeeleks vene keel.

Esimese kooliastme tunnijaotusplaani õppeainete ja aastati on järgmine:

2.8.1.3 III kooliastme tunnijaotusplaani

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	7. klass	8. klass	9. klass	Kokku
Eesti keel ja kirjandus	12		4	4	4	12
Inglise keel	9		3	3	3	9
Vene keel	9		3	3	3	9
Matemaatika	13	2	5	5	5	15
Loodusõpetus	2		2			2
Geograafia	5		2	1	2	5
Bioloogia	5		1	2	2	5
Inimeseõpetus	2		1	1		2
Ajalugu	6		2	2	2	6
Ühiskonnaõpetus	2			1	1	2

	Kohustuslikud tunnid	Lisatunnid	7. klass	8. klass	9. klass	Kokku
Keemia	4			2	2	4
Füüsika	4			2	2	4
Muusika	3		1	1	1	3
Kunstiõpetus	3		1	1	1	3
Tööõpetus	5	1	2	2	2	6
Kehaline kasvatus	6		2	2	2	6
Valikaine						
Arvutiõpetus		1	1			1
KOKKU	90	4	30	32	32	94

Kolmandas kooliastmes moodustatakse vajaduse korral kasvatus-, käitumis- või õpiraskustega õpilaste klassid.

Kolmandas kooliastmes on lisatunnid tööõpetuses (1), matemaatikas (2). A – võõrkeel on inglise keel, B - võõrkeel on vene keel. Kolmandas kooliastmes on valikaineks arvutiõpe. Kolmanda kooliastme tunnijaotusplaanis on järgmised kohustuslikud valikainete tunnid: arvutiõpetuses 1 tund nädalas.

2.8.2 Õpilase ja vanema teavitamine ning nõustamine Sauga Põhikoolis

(1) Sauga Põhikooli klassi- või aineõpetajad:

- (a) **jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele;**
- (b) **selgitavad välja õpilase individuaalsed õpivajadused** (vajadusel kasutavad koostööd spetsialistidega) õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks;
- (c) valivad **sobivad õppemeetodid ning korraldavad diferentseeritud õpet**
- (d) **tagavad** õpilasele, kellel tekib **ajutine mahajäämus** eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, **täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.**

(2) Sauga Põhikool **nõustab vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.**

(3) Sauga Põhikool **korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste** (karjääriõpe, -info või -nõustamine) **kättesaadavuse** koostöös Pärnu Rajaleidja karjäärinõustajaga.

(4) Sauga Põhikool **tagab** õpilasele ning vanematele:

- (a) teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta (kooli kodulehel, kooli stendidel)
- (b) juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes (õpetajate konsultatsioonide ajad kooli koduleheküljel, arenguestlused)
- (c) trimestri algul teavitamise peamistest õppeteemadest, vajalikest õppevahenditest, hindamise korraldusest ja planeeritavatest üritustest (lastevanemate koosolek, klassijuhatajate infolehed)

2.8.3 Hariduslike erivajadustega õpilased

(1) Hariduslike erivajadustega on Sauga Põhikoolis õpilane, kelle eriline andekus, õpiraskused, terviserike, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppest eemal viibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa **vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas** (õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed kommunikatsioonid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid ja muu selline) **või taotletavates õpitulemustes**.

(2) Sauga Põhikooli õpilasele **tagatakse vähemalt eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus**. Tugispetsialistide teenuse rakendamiseks **loob võimalused kooli pidaja** ning selle korraldab direktor.

(3) Kui Sauga Põhikoolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane, võib kool õpilase vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada «Eesti keel teise keelena» ainekava alusel.

(4) Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib lapsevanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppest.

(5) Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks võib kasutada § 15 lõikes 5 nimetatud tunniressurssi.

(6) Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib Sauga Põhikool teha talle **muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes**. Nende muudatuste tegemisse kaasatakse **õpilase vanem**. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada **individuaalne õppekava**.

(7) Kui individuaalse õppekavaga ettenähtud muudatused ja kohandused ei võimalda riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemusi saavutada, on individuaalse õppekava rakendamine lubatud üksnes **nõustamiskomisjoni soovitusel**.

(8) Sauga Põhikooli hariduslike erivajadustega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku **koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel on kooli eripedagoog-logopeed** (edaspidi haridusliku erivajadustega õpilase õppe koordineerija – HEV koordinaator).

(9) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

(10) Meetmete rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengu ja toimetuleku tulemuslikkust ning esitavad omapoolseid soovitusi vähemalt kord õppeaastas.

(11) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetmete tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edaspidiseks tegevuseks: meetmete rakendamise lõpetamine; meetmete rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil; meetmete vahetamine või muu meetme lisamine; täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovitamine.

(12) Haridusliku erivajadusega õpilasele rakendatavad meetmed dokumenteeritakse **individuaalse arengu jälgimise kaardil**. Kaarti täidab klassiõpetaja või klassijuhataja koostöös aineõpetajate ja tugispetsialistidega.

2.8.3.1 Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted

Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis.

Kooli **põhimääruses** sätestatu kohaselt on koolis võimalused rakendada hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks ka erinevaid rühmi ja klasse.

Direktor on määranud haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerijaks eripedagoog-logopeedi, kelle ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel.

HEV koordinaator toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

Direktori otsusel võib haridusliku erivajadusega õpilasele rakendada „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 48 sätestatud järgmisi meetmeid, mille rakendamise eeldusena ei ole ette nähtud nõustamiskomisjoni soovitus:

- tugispetsialisti teenus,
- individuaalse õppekava rakendamine,
- pikapäevarühma vastuvõtmine,
- vanema nõusolekul õpilase üleviimine hariduslike erivajadustega õpilaste õppe paremaks korraldamiseks moodustatud rühma või klassi.

(1) Õpilaste nõustamise ja õpiabi andmise eesmärgil toimuvad Sauga Põhikoolis:

- (a) õpilaste arenguestlused vähemalt 1 kord õppeaasta jooksul, perevestlused – toimuvad kokkuleppel õpilane - klassijuhataja. Arenguestluste korra kehtestab direktor;
- (b) ainealased konsultatsioonid – õpilaste nõustamisega õpiküsimustes tegelevad kõik õpetajad väljaspool tunniaega vähemalt üks kord nädalas. Klassi- ja aineõpetajad teatavad konsultatsiooni ajad septembikuu esimese nädala jooksul õppealajuhatajale. Konsultatsiooni ajad pannakse välja õpilaste stendile, õpetajate tuppa stendile ning kooli koduleheküljele.

(2) Sauga Põhikoolis töötavad **õpiabirühmad**:

- kõneravirühmad
- õpiabirühmad

(3) Sauga Põhikoolis töötab **eripedagoog-logopeed**, kelle tööülesanneteks on **kõneravirühma** tundide läbiviimine kõigis kooliastmetes. Kõneravirühma tundidest

võtvavad osa lugemis- ja kirjutamisraskustega õpilased. Logopeed nõustab vajadusel ka õpetajaid ja lapsevanemaid vastavalt oma pädevustele.

Kõneravirühma töö eesmärgiks on:

- (a) korrigeerida suulise ja kirjaliku kõne puudeid;
- (b) korrigeerida häälduspuudeid;
- (c) aidata alakõnega õpilast;
- (d) korrigeerida kogelust.

Sauga Põhikooli logopeedi töö toimub kõneravirühmades suurusega kuni 6 õpilast.

(4) Sauga Põhikoolis töötab **õpiabi õpetaja**.

Õpiabirühmade töö eesmärgiks on läbi erinevate ülesannete ja õppemeetodite:

- (a) õpilase mälu, tähelepanu ja mõtlemisprotsesside arendamine;
- (b) õpioskuste ja -harjumuste kujundamine;
- (c) üldistusoskuse arendamine;
- (d) funktsionaalse lugemisoskuse arendamine;
- (e) sõnavara rikastamine;
- (f) kirjutamisoskuse arendamine.

Sauga Põhikooli ühe **õpiabirühma suuruseks on kuni 6 õpilast**.

(5) Sauga Põhikoolis töötab **kaks pikapäevarühma**.

Pikapäevarühma ülesanneteks on pakkuda:

- (a) õpilasele järelvalvet õppetööst vabal ajal;
- (b) pedagoogilist juhendamist kodutööde täitmisel;
- (c) pedagoogilist suunamist õppes vabal ajal;
- (d) huvitegevust huvide arendamisel.

Pikapäevarühma töökorralduse ja päevakava kehtestab kooli direktor, määrates seal aja koduste õpiülesannete täitmiseks, puhkuseks vabas õhus ja huvitegevuseks.

Pikapäevarühma täitumise ülemine piirnorm on 30 õpilast.

(6) Õpilasele, kelle trimestri hinne on "puudulik" või "nõrk", kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles aines

individuaalne õppekava või määratakse mõni **muu tugisüsteem**. Tugisüsteemi eesmärgiks on aidata õpilasel omandada nõutavad teadmised ja oskused.

Õppenõukogus määratakse üheks kuuks õpilasele sobilik tugimeede:

- (a) tugiõpe – õpilane käib kindlal õpetajaga kokku lepitud ajal järeleaitamisetundides või aineõpetaja konsultatsioonid;
- (b) suunamine pikapäevarühma – kui on tegu süstemaatilise kodutööde mittetäitmisega;
- (c) suunamine õpiabirühma – kui õpiraskused erinevate ainetega, mälu- ja tähelepanuraskused, üldistamisoskuse raskused;
- (d) suunamine logopeedi juurde – lugemis- ja kirjutamisraskus;
- (e) koostatakse individuaalne õppekava – ajutine õpiraskus seoses pika puudumisega või mõnes kindlas aines õpiraskus.

Tugimeetme kohta peetakse arvestust eraldi päevikus (v.a tugiõppetund), kuhu õpetaja märgib tunni toimumise aja, tunni teema ja arvestamise ”+” ja ”-” süsteemis või numbrilise hinde.

Kuu möödudes teeb kooli juhtkond, aineõpetaja ja klassijuhataja kokkuvõtte tugisüsteemi rakendamise tulemuslikkusest: kas lõpetada tugimeetme rakendamine; jätkata tugimeetme rakendamist; rakendada uut tugimeedet.

2.9 Hindamine ning klassi ja põhikooli lõpetamise kord Sauga Põhikoolis

Sauga Põhikooli õpilaste hindamise korras sätestatakse õpilaste teadmiste, oskuste ning käitumise hindamise, õpilaste täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise ning järgmisse klassi üleviimise alused, tingimused ja kord.

Vt. Sauga Põhikooli hindamiskorraldus (lisa 1)

3 PEATÜKK

3.1 III KOOLIASTME LÄBIVATEST TEEMADEST LÄHTUVA VÕI ÕPPEAINEID LÕIMIVA LOOVTÖÖ KORRALDAMISE PÕHIMÕTTED NING TEMAATILISED RÕHUASETUSED

3.1.1 Loovtöö korraldus III kooliastmes

(1) Sauga Põhikooli 8. klassi õpilased koostavad läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline.

- Loovtöö teema valib õpilane etteantud teemade hulgast või pakub ise teema ja kooskõlastab õpetajaga.
- Loovtöö teeb õpilane individuaalselt või rühmatööna.
- Loovtöö liik ja teema valik tuleb teatada klassijuhatajale I trimestri viimase nädala lõpuks.
- Loovtöö loetakse sooritatuks, kui õpilane osaleb 3. kooliastmes mistahes aine olümpiaadil või konkursil, kus sisaldub ühe osana loovtöö.

(2) Loovtöö põhietapid:

Nov 1. nädal	I õppepäev
Nov 3. nädal	Teema kooskõlastamine juhendajaga
Jaan 2. nädal	I vahekokkuvõte
Veebr 2. nädal	II õppepäev
Veebr 4. nädal	II vahekokkuvõte
Aprilli 2. nädal	Tööde esitamise tähtaeg
Aprilli 4. nädal- mai 1. nädal	Tööde kaitsmised

(3) Loovtööde kaitsmine ja hindamine

1. Loovtöö kaitsmine toimub III trimestril.
2. Loovtöid hindab kooli direktori poolt kinnitatud hindamiskomisjon, retsensent ja juhendaja-õpetaja.
3. Loovtööle hinnangu saamiseks esitab õpilane loovtöö 14. aprilliks.
4. Loovtöö koostaja teeb kaitsmisel kuni 5- minutilise ettekande tehtud tööst. Töö esitlemiseks tuleb koostada PowerPointi esitus või posterettekanne. Esitluses peab

olema:

- 1) teema ja autorid,
 - 2) teema valiku põhjendus,
 - 3) ülevaade loetud taustamaterjalist,
 - 4) lühike ülevaade töö käigust,
 - 5) töö tulemused ja järeldused,
 - 6) hinnang oma tööle.
5. Hindamiskomisjon võib esitada ettekande järgselt tööd puudutavaid/täpsustavaid küsimusi.
6. Hinnatakse loovtöö tegemise protsessi ja selle üksikuid etappe, loovust, originaalsust, töö vormistust, töö esitlust.
7. Kaitsmisel annab komisjon loovtööle kokkuvõtva kirjeldava sõnalise hinnangu.
8. Loovtöö teema kantakse põhikooli lõputunnistusele.
9. Hindamiskomisjon koostab protokollile vastavalt üleminekueksami protokollile.

(4) Loovtööde liigid:

Kunstialane töö, milleks on

- tehnoloogiaõpetus - mudelite ja makettide valmistamine;
- käsitöö - kootud, heegeldatud, õmmeldud jne eseme valmistamine;
- kunstiõpetus - erinevate tehnikatega kunstitööde näitus, animafilm;
- muusika - omaloominguline muusikapala (vokaalne, instrumentaalne), muusika visualiseerimine läbi liikumise, muusikaline kujundus illustreerimaks kirjandusteost, interaktiivne esitus, kuhu on kaasatud muusika, kunst, kirjandus, käsitöö, ajalugu, IKT jm.

Omaloomingulise tööna valmib

- luulekogu, jutukogu, romaan, koomiksalbum, näidend jpt;
- koostöös valminud töö (nt ühe õpilase luulekogu illustreeritud teise õpilase poolt);

- õppeotstarbeline lisamaterjal (ristsõnavihik, harjutuste kogumik, õppevideo vms).

Projektina valmib ulatuslikum töö:

- õpilasfirma,
- ürituse ettevalmistamine ja läbiviimine,
- näituse korraldamine.

Omaloominguline töö vormistatakse kirjaliku tööna, mis sisaldab töö teemat, töö sooritajat ja juhendajat, eesmäärke, tegevusplaani, tööjaotust, ajakava ja projekti tulemit (foto valminud tööst, pildiseeria, CD plaat jm).

Uurimistöö on kirjalik tekst, kus keskendutakse mingile uurimisprobleemile. Uurimistöö eesmärgiks on saada täpsemat teavet uuritava teema kohta ning leida teemas olulistele küsimustele vastuseid.

Loovtööde vormistamiseks on Sauga Põhikoolil koostatud „Loovtööde koostamise juhend“, mis on kinnitatud direktori käskkirjaga, vt lisa 2.

(5) Õpilase uurimistöö teema kantakse põhikooli lõputunnistusele.

(6) Õpilaste uurimistöid säilitatakse Sauga Põhikool raamatukogus.

4 PEATÜKK

4.1 KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUSE PÕHIMÕTTED

Karjääriteenuste korraldus koolis keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel.

Taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmäärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;

4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;

5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine. Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

Analüüsib enda isiksust; eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega; kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja järgmiste vahendite kasutamine:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus väljapanekuna;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvuti veebist karjääriplaneerimisalase info otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDAMISEKS TEEB SAUGA PÕHIKOOI KOOSTÖÖD PÄRNU RAJALEIDJA KESKUSEGA, KOOLI VILISTLASTEGA NING JÄRGMISE ASTME ÕPPEASUTUSTEGA.

KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUSE KOORDINAATORID ON III KOOLIASTME KLASSIJUHATAJAD

- Pärnu Rajaleidja keskus viib Sauga Põhikooli III kooliastmes läbi karjääriinfo ning karjäärinõustamise loenguid järgmistel teemadel:

1. „Surfamise“ algõpetus ehk karjääriinfo otsimisoskuste arendamise tund kooli arvutiklassis.
2. Milleks mulle karjääriplaneerimine?
3. Põhikooli lõpetanute õppimisvõimalused.
4. J. Hollandi kutse-eelistuse küsimustiku läbimine ja tagasiside.
5. Võimete testi läbimine ja tagasiside.

- Pärnumaa Kutsehariduskeskus tutvustab Sauga Põhikoolis oma kooli õppimisvõimalusi pärast põhikooli lõpetamist või Sauga Põhikooli õpilased külastavad Pärnumaa Kutsehariduskeskust, et tutvuda kohapeal sealsete õppimisvõimalustega.
- Pärnu linna gümnaasiumid ja Sindi Gümnaasium tutvustavad Sauga Põhikoolis oma õppeasutuse õppimisvõimalusi.
- Sauga Põhikooli vilistlased tutvustavad järgmise taseme õppeasutusi koostöös oma kooli juhtkonnaga kui ka toetudes oma kogemusele. Sauga Põhikooli 9. klassi õpilased osalevad õppeasutuste lahtiste uste päevadel ning infomessidel.

Kui õpilane on jõudnud selgusele, mis laadi tööd ta oma iseseisvas elus tahaks teha, on aeg valida, kas õppida edasi:

- gümnaasiumis (sobib, kui noorele meeldib õppida teoreetilisi õppeaineid, arutleda, lahendada mõttetööd nõudvaid ülesandeid, lugeda ja uurida);
- kutseõppes (sobib, kui noor soovib saada nii praktikat kui ka teooriat ja spetsialiseeruda kindlale alale, annab ettevalmistuse, et olla hea töötaja mõnel praktilisel elualal);
- kutsekeskharidusõppes (annab noorele peale kutseoskuste keskhariduse);
- põhihariduse nõudeta kutseõppes (selle õppe alustamiseks ei seata haridustaseme piiranguid, õpe kestab 2,5 aastat);
- lihtsustatud õppekavaga kutseharidusõppes ja toimetuleku õppekavaga kutseharidusõppes (tagavad erivajadusega noorele võimaluse omandada esmast kutseharidust).

5 PEATÜKK

5.1 LÕIMINGU PÕHIMÕTTED PÕHIKOOLIS

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandatakse õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus õpetaja töökava ja kooli üldtööplaani tasandil.

Lõimingu mõte avaldub selles, et ühel või teisel moel seostades eraldiseisvaid õpetatavaid teadmisi ja oskusi ning asetades need reaalse elu konteksti, aidatakse õpilastel neid mõtestada ning seostada üheks tervikuks.

Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisest projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

Lõiming on tegevus, mis eeldab suhtlemist ja arutelu ning toimub peamiselt õpetaja vahetel juhendamisel. Lisaks vahenduspedagoogikale on õppetegevuses oluline õpilase aktiivsus ja motiveeritus. Õpetajate poolse lõimingu kaudu pakutakse õpilastele motiveeritud õppimist, seostades teadmisi õpilase huvidest lähtuvalt ning soodustades sellega õpilase aktiivsust. Lõimingu kaudu vähendatakse päheõppimist ja soodustatakse leidmist, lahendamist ja oma lahenduste põhendamist. Lõimingu kaudu püüdleme selles suunas, et teadmisi õpitaks kriitiliselt ja läbi mõeldult ning seostades reaalse eluga. Lõimingu kaudu muutub õppimine tähenduslikumaks ja tulemusikumaks. Seda soodustavad suhtlemine ja arutelud. Kui õppetegevus on õpetajal kavandatud õpilasekesksena, arvestades õpilase ealisi iseärasusi, eelnevaid teadmisi ja kogemusi ning õpilasele antakse valikuvõimalusi ning pühendatakse aega arutelule, siis on ka lõimingu kasutamise eesmärk saavutatud.

Samuti on lõimingul oluline roll õppimise fragmenteerituse vähendamises, eesmärgiga muuta õppimine õpilase jaoks tähenduslikuks. Õppetegevuses aidatakse teadmisi konstrueerida tähenduslikus kontekstis. Selle saavutamiseks kasutatakse probleemõpet, mis julgustab õpilasi uurima võimalusi, välja mõtlema alternatiivseid lahendusi, tegema koostöös teiste õpilastega, välja pakkuma ideid ja hüpoteese ning lõpuks välja pakkuma parima lahenduse, mille nad tuletavad. Lõiming võimaldab püüelda suunas, kus õpilased areneksid aktiivseteks enastjuhtivateks õppijateks, kes konstrueerivad oma teadmisi varasematele teadmistele tuginedes ning õppimise käigus omandatud kogemuste põhjal ja seostatuna.

Lõiming ei ole asi iseenesest. Lisaks õpetajate initsiatiivile peab lõiming avalduma ka õpilase tasandil. Selleks on koolis loodud õppekeskkond, mis võimaldab õpilasel lõimingu tekkimist. Kui õpilane tajub tavapäraselt õppeaineid eraldi olevate tervikutena, siis koolis püüeldakse selles suunas, et õpilasel tekiks suutlikkus ühe õppeaine teadmisi ja oskusi teise õppeainesse üle kanda, ning tekiks suutlikkus koolis õpitut seostada ka argielu teadmise ja oskusega. Õpilase teadvuses toimuv lõiming on keerulisem protsess, mille suunas koolis püüeldakse. Õpilase sisene lõiming annab võimaluse luua seoseid, näha analoogiaid ja paralleele, aga ka erinevusi ja vastuolusid, seostada omavahel põhimõisteid ning märgata mitmesuguseid, ka ebatavalisi seoseid. Lõiming võimaldab saada alternatiivseid võimalusi mõtlemise korrastamiseks ja struktureerimiseks ning selle kaudu jõuda uute teadmiste ja tähenduslike seosteni.

Õpilase välist lõimingut käsitleme kui õppekava õppetegevuse kavandamise, läbiviimise protsessi. Lõiming on õpetajate teadlik katse seostada erinevaid teadmisi ja oskusi ning õppemeetodeid omavahel nii, et saavutada õppekava ja õpetuse terviklikkus. Õpetuse terviklikkuse saavutamise kaudu püüeldakse selles suunas, et toetada parimal moel õpilase sisemise lõimingu tekkimist ning üldpädevuste kujunemist.

Lõimingu viisi valik on õpetajale vaba. Viisi valik sõltub sellest, mida tahetakse lõimimisega saavutada: kas luua seoseid üksikute õpitulemuste vahel, ainevaldkondade sees ja ainevaldkondade vahel või soovitakse lõiminguga saavutada kooliastme pädevusi, üldpädevusi või valdkonnapädevusi. Õpetajal on kasutada järgmised lõiminguviisid: ainetevahelised seosed, ajaline kooskõla, ainete kombineerimine, teemakeskne lõiming.

6 PEATÜKK

6.1 ÜLEKOOLILISTE JA KOOLIDEVAHELISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED

Sauga Põhikoolis kavandatakse ja viiakse läbi järgmiseid projekte:

- (a) õppe ja kasvatuse eesmärgilisi – üldpädevuste ja ainepädevuste arendamiseks;
- (b) klassidevahelisi – mitme klassi ühisüritused (sport, lektorid, ekskursioonid, õppekäigud, teatrikülastused);
- (c) ülekoollisi – viiakse läbi traditsioonilisi üritusi, mis on lõimitud erinevate ainete ja läbivate teemadega;
- (d) koolidevahelistes, maakondlikes ja üleriigilistes projektides osalemine – klass/kool teeb valikuid haridusministeeriumi, erinevate ühingute ja organisatsioonide väljapakutud projektide vahel, milles osaleda;
- (e) rahvusvahelistes – kool teeb koostööd teiste Euroopa riikide koolidega erinevate maade kultuuri tundmaõppimisel (Comenius, Erasmus+, E-Twinning).

Iga õppeaasta alguses kavandatakse ülekoollised ja koolidevahelised projektid (üritused) kooli üldtööplaanis. Projekt on ühekordse, tähtajalise, piiratud ressursidega ja kindlaks määratud tulemuse saavutamiseks tehtav töö.

Projektid võivad olla:

- uurimisprojektid – on suunatud teadmiste hankimisele (näiteks: kooliesisel haljasalal oleva murukamara liigirikkuse väljaselgitamine);
- teostusprojektid – on seotud uue objekti loomisega või ürituse ettevalmistamise ja läbiviimisega (näiteks näidendi ettevalmistamine kooli näidendite konkursile);

Kõikidel projektidel on kindlaks määratud projektijuht, kelle ülesanne on koostöös projektirühmaga määratleda projekti (ürituse) eesmärgid lähtuvalt üldpädevustest. Projektil peab olema selge eesmärk ja kindlad ajapiirid. Projekt peab olema kavandatud nii, et saab aru projekti ideest, eesmärgist ja tulemusest ning selgelt on toodud esile tegevused eesmärgi saavutamiseks ning tegevuste täitmiseks vajalik aeg ja vajalikud vahendid ning eeldatavad kulutused. Peale projekti toimumist viiakse läbi selle tulemuste analüüs lähtuvalt püstitatud eesmärkidest (määratletakse tulemuste ja protsessi tugevused ja nõrkused) ning kavandatakse parandustegevused edaspidiseks.

Ülekoolilised, koolidevahelised ja rahvusvahelised projektid kavandatakse kirjalikult, järgides alljärgnevat struktuuri:

1. Eesmärk

Kirjeldada, millised on projekti eesmärgid lähtuvalt üldpädevustest.

2. Tegevused

Näidatud on tegevused, et saavutada eesmärgid (tulemused).

3. Ajakava

Detailne ajakava, mis sisaldab ka vastutajaid. Igale tegevusele on ajakavas üks konkreetne vastutaja, kes võib teisi vajadusel kaasata, aga kes jälgib, et antud tegevus saaks tähtajaks ja kvaliteetselt tehtud.

4. Tulemuste hindamine

Näidatakse, kuidas toimub tulemustele hinnangu andmine ning millal võib öelda, et projekt õnnestus, millal mitte.

Kirjutatud projekti kavand peab olema

- suhteliselt lühike, et seda oleks võimalik kergesti tervikuna haarata;
- hästi liigendatud, nii et oluline on selgelt esile toodud.

Projekti teostuse planeerimisel on projektirühma juhil otstarbekas jälgida järgmist skeemi:

- Esmalt tuleb panna tegevused ja tulemused nende loogilisse ajakavasse ja omavahel sõltuvusse.
- Igale tegevusele ja tulemusele tuleb määrata vastutaja. Kui tulemus on nii suur, et sellele ei saa määrata ühte vastutajat, tuleb jagada see väiksemateks osadeks.
- Iga tegevus tuleb jagada nii väikesteks osadeks, et saaks küllalt selgelt määratleda, kui palju see tegevus aega võtab.
- Järgnevalt toimub ajakava täpsustamine koos projektirühma liikmetega. Jälgida tuleb, et plaan mahuks etteantud raamidesse ja et projektirühma liikmed oleks ühtlaselt koormatud, eelistatult neile sobivate tegevustega.

- Planeeritakse vahendid ja kulutused ning vajadusel viiakse tegevuskavasse muudatused.
- Kui muudatusi ei ole vaja teha, kinnitab projektirühm tegevuskava.

Kirjalikult vormistatud projekti alusel toimub selle arutelu ja järgneb otsustamine, kas antud projekt on koolis teostatav. Kavandatud projektile annab hinnangu koolidirektor või tema poolt delegeeritud isikud.

Kui koolidirektor või tema poolt delegeeritud isikud on projekti heaks kiitnud, siis lisatakse projekt üldtööplaani ning asutakse seda teostama.

7 PEATÜKK

7.1 LIIKLUSKASVATUSE TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE MAHT

(1) Kool korraldab õpilaste liikluskasvatust „Liiklusseaduse“ § 4 lõike 2 ja Vabariigi Valitsuse 20.10.2011. a määruse nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“ alusel.

(2) Soovituslikud teemad kooliastmeti:

I kooliastme lõpuks õpilane:

Teab hädaabi numbrit (112), oskab ohust teatada. Oskab:

- 1) kirjeldada ohtusid oma kooliteel, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel;
- 2) kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturikiiver, põlve- ning küünarnukikaitssed, vajadusel ujumisrõngast, päästevesti;
- 3) käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada;
- 4) valida jalgrattaga, rulaga, rulluisukudega sõitmiseks ohutut kohta;
- 5) ohutult liikuda/liigelda märjal, libedal, lumisel teel;
- 6) valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutuses veendununa sõidutee ületada;
- 7) määrata sõidukite liikumise suunda ning hinnata liikumise kiirust;
- 8) eristada valet/ohklikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.

II kooliastme lõpuks õpilane:

Väärtustab ohutust ja iseenda turvalisust. Oskab:

- 1) ohust kiiresti ja korrektselt teatada;

- 2) ohutult evakueeruda koolist;
 - 3) kasutada tulekustutustekki;
 - 4) käituda/tegutseda pommiähvarduse korral koolis või mõnes muus ühiskondlikus asutuses;
 - 5) kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijuhi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed;
 - 6) käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada;
 - 7) hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust;
 - 8) valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta;
 - 9) hinnata sõiduki liikumiskiirust ja määrata vahemaid;
 - 10) leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutusalaste teemakäsitluste kohta;
 - 11) kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja kuidas ohtu vältida.
- Teab:
- 12) tuletõrje päästevahendite asukohti koolis ja oskab neid kasutada;
 - 13) lõhkekehadega kaasnevaid ohte, oskab lõhkekeha leiu korral kutsuda abi;
 - 14) Tunneb/teab/mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile).

III kooliastme lõpuks õpilane:

Väärtustab ohutust, arvestab kaasliiklejatega ning on seaduskuulekas. Oskab:

- 1) ohust teatada ja hinnata ohuolukorda;
- 2) vaatluse teel hinnata helkuri peegelduvuse omadusi;
- 3) kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijuhi kiiver, põlve- ning küünarnuki kaitsed;
- 4) kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks;
- 5) leida informatsiooni ja võrrelda Eesti (liiklus)ohutusalast olukorda teiste riikidega;
- 6) kirjeldada ohutu teekonna valiku põhimõtteid.

Teab:

- 1) tuletõrje päästevahendite asukohti koolis ja oskab neid kasutada;
- 2) nõudeid jalgratturile ja mopeedijuhile ning oskab vastavalt nõuetele käituda;
- 3) liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile, mopeedijuhile);
- 4) ohutusalastest kampaaniatest ja annab hinnangu ajas muutuvate hoiakute kujunemise kohta.

(3) Liikluskasvatuse teemasid käsitletakse lõimitult ainetundides, klassijuhatajatundises ja kajastatakse aine- ja töökavades.

(4) Ülekoolilised liiclusalased üritused kavandatakse kooli üldtööplaanis.

(5) 4. klassi lõpus on õpilastel võimalik sooritada jalgratturi eksam.

8 PEATÜKK

8.1 ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

- (1) Sauga Põhikooli õpetajad teevad vastavalt vajadusele ja võimalustele koostööd. Koolis töötab võõrkeeleõpetajate ainesektsioon, klassiõpetajate ainesektsioon, reaalainete ainesektsioon.
- (2) Töökava on dokument, mille alusel toimub juhendatud õppetöö klassis. Töökava koostamine on klassi- ja aineõpetaja ülesanne ja kuulub õpetaja pädevusse Töökava koostamise aluseks on Sauga Põhikooli õppekava üldosa ja ainekava.
- (3) Õpetaja töökava konkretiseerib kooli õppekava üldosa ja ainekavasid ainete lõikes.
- (4) Õpetajate töökavad on vormistatud poolaasta kalenderplaanina.
- (5) Töökavade ees on toodud õppe ja kasvatus eesmärgid ja kasutatav õppekirjandus.
- (6) Õpetajate töökavade õppesisu on jaotatud ulatuslikumate õppeteemade järgi. Näidatud on ka ulatuslike teemade alateemad, laiendavad teemad (**läbiv teema**), kohustuslike teemade õpitulemused ja põhimõisted (õppemeetodid) ja hindamine.
- (7) Õpetaja töökava on õpetaja põhitöövahend, mis pidevalt täieneb ja muutub.

Soovituslik töökava vorm

<i>Õppenädal</i>	<i>Kohustuslik teema/maht (tundi)</i> <i>Alateemad</i>	<i>Õppe-</i> <i>materjal</i>	<i>Õpitulemused</i> <i>ja</i> <i>põhimõisted</i> <i>(kohustuslike teemade kohta)</i>	<i>Hindamine</i>	<i>Muud</i>	<i>Aineülene teema (läbiv teema)</i>
------------------	---	---------------------------------	---	------------------	-------------	--------------------------------------

9 PEATÜKK

9.1 KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Sauga Põhikooli õppekava on arenev dokument, mis muutub koos ajaga.

Kooli õppekava muutmise algatamine

(1) Kooli õppekava uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel, mis tuleb esitada kooli direktorile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis koos ettepanekute ja põhjendustega. Kooli õppekava uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga asjast huvitatud isik.

(2) Kui kooli õppekava uuendamise või täiendamise vajadus on tingitud muudatustest õigusaktides, siis algatab kooli põhimääruse muutmise kooli direktor.

Kooli õppekava muudatuste ettevalmistamine

(1) Kui esitatud taotlus on asjakohane, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes otsustab õppekava uuendamise või täiendamise vajaduse ning positiivse otsuse korral valmistab ette kooli õppekava muudatused.

(2) Kooli õppekava muudatused tuleb töörühmal ette valmistada kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõuna. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu peab olema kooskõlas kehtiva õigusega.

Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu esitamine enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks hoolekogule, õppenõukogule, õpilasesindusele

(1) Kooli direktor esitab kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. Arvamuse küsimisel lähtub kooli direktor „Haldusmenetluse seaduses“ §-st 16.

(2) Kooli direktor vaatab hoolekogu, õpilasesinduse ja õppenõukogu arvamused läbi. Kui hoolekogu, õpilasesindus või õppenõukogu on leidnud, et kavandatavad õppekava muudatused on vastuolus kehtiva õigusega, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes viib kooli õppekava muudatused vastavusse kehtiva õigusega.

Kooli õppekava kehtestamine

(1) Tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest“ § 15 lõikest 2 on kooli õppekava kehtestajaks kooli direktor. Kooskõlas „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 71 lõikega 3, toimub kooli õppekava kehtestamine käskkirjaga, mis vastab „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud nõuetele.

(2) Kui kooli direktor jätab kooli õppekava muudatused kehtestamata, siis algab kooli õppekava uuendamise või täiendamise protsess algusest peale.

Kooli õppekava muudatuste avalikustamine

(1) Kool avalikustab, tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 69 lõikes 1 sätestatud nõudest, kooli õppekava koos muudatustega kooli veebilehel ja loob kooli raamatukogus võimalused kooli õppekavaga tutvumiseks.

(2) Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, näidates ära õppekava muutused viitega direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti. Samuti märgitakse muudatuse viite juurde muudatuse jõustumise kuupäev.

RAKENDUSSÄTTED

(1) Kooli õppekava rakendub 01.01.2018. a